

Zarządzenie Nr 66/2023
Wójta Gminy Nurzec-Stacja
z dnia 13 grudnia 2023 roku

w sprawie przeprowadzenia konsultacji dotyczących projektu Strategii Terytorialnej
Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia

Na podstawie art.6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2023 poz.1259, poz. 1273), art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 poz. 40, poz. 572, poz. 1463, poz. 1688) zarządzam co następuje:

§ 1

Konsultacjom społecznym zostaje poddany projekt Strategii Terytorialnej Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§ 2

Konsultacje zostaną przeprowadzone w okresie: od dnia 14.12.2023 r. do dnia 02.01.2024 r.

§ 3

Formą konsultacji jest opublikowanie na stronach internetowych Biuletynu Informacji Publicznej (<https://bip-ugnurzec.wrotapodlasia.pl>) Gminy Nurzec-Stacja oraz wyłożenie w Urzędzie Gminy Nurzec-Stacja treści Strategii Terytorialnej Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia, o której mowa w § 1.

§ 4

- 1) Konsultacje polegają na wyrażeniu opinii lub wniesieniu uwag do treści projektu Strategii wymienionego w § 1.
- 2) W konsultacjach społecznych mogą uczestniczyć wszyscy mieszkańcy Gminy Nurzec-Stacja, jednostki samorządu terytorialnego, partnerzy społeczni i gospodarczy.

§ 5

- 1) Opinie i uwagi wnoszone na piśmie należy składać do sekretariatu Urzędu Gminy Nurzec-Stacja lub przekazać drogą elektroniczną na adres ug@nurzec-stacja.eu w terminie określonym w § 2 na formularzu stanowiącym załącznik nr 2 do niniejszego zarządzenia.
- 2) Opinie i uwagi złożone po upływie terminu zakończenia konsultacji nie będą uwzględniane.

§ 6

Osobą odpowiedzialną za przygotowanie konsultacji, udzielanie wyjaśnień i przyjmowanie opinii jest Pan Norbert Jadcuk – Zastępca Wójta.

§ 7

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.


WÓJT
Piotr Jaszczuk

FORMULARZ KONSULTACYJNY

PROJEKTU STRATEGII TERYTORIALNEJ PARTNERSTWA POŁUDNIOWO-WSCHODNIEGO PODLASIA

Wypełniony Formularz konsultacyjny zawierający opinie/uwagi do projektu STRATEGII TERYTORIALNEJ PARTNERSTWA POŁUDNIOWO-WSCHODNIEGO PODLASIA należy złożyć osobiście w sekretariacie Urzędu Gminy Nurzec-Stacja, przesłać pocztą elektroniczną na adres e-mail: ug@nurzec-stacja.eu lub pocztą tradycyjną na adres: Urząd Gminy Nurzec-Stacja, ul. Żerzycka 33, 17-330 Nurzec-Stacja.

W zależności od wybranej formy komunikacji w tytule wiadomości e-mail lub na kopercie należy dopisać: „Konsultacje społeczne projektu Strategii”.

DANE ZGŁASZAJĄCEGO: OSOBA FIZYCZNA INSTYTUCJA

IMIĘ I NAZWISKO	
NAZWA INSTYTUCJI	
ADRES	
KORRESPONDENCYJNY	
E-mail	
Telefon/Faks	

OPINIE / UWAGI:

LP.	CZĘŚĆ STRATEGII, KTÓREJ DOTYCZY UWAGA (PUNKT, PODPUNKT, NR STRONY)	ZAPIS W PROJEKCIE STRATEGII, KTÓREGO DOTYCZY UWAGA	TREŚĆ UWAGI – PROPONOWANY ZAPIS	UZASADNIENIE UWAGI/PROPOZYCJA ALTERNATYWNEGO ROZWIĄZANIA
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				



Strategia Terytorialna Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia wraz z pakietem projektów kluczowych



5 sierpnia 2022 r.

Zaktualizowano 10 listopada 2023 r.

Dokument został przygotowany w ramach realizacji zamówienia publicznego dotyczącego usługi doradczej polegającej na przygotowaniu Strategii Terytorialnej wraz z pakietem projektów kluczowych dla obszaru Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia.

Zadanie realizowane było na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego przez zespół projektowy z ramienia PCG Polska Sp. z o.o. we współpracy z Grupą Roboczą Partnerstwa.

Opracowanie:

dr hab. Ewa Bogacz-Wojtanowska, prof. UJ

Monika Daab

Stawomir Granatowski

dr Artur Janusz

dr inż. arch. Agnieszka Labus

Ewa Rogalska

Agnieszka Sokolnicka

dr Anna Staszewska

Skład Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia:

Powiat Hajnowski, Gmina Miejska Hajnówka, Gmina Hajnówka, Gmina Kleszczele, Gmina Białowieża, Gmina Dubicze Cerkiewne, Gmina Czyże, Gmina Czeremcha, Gmina Narew, Gmina Narewka, Gmina Michałowo, Gmina Gródek, Powiat Bielski, Gmina Bielsk Podlaski, Miasto Bielsk Podlaski, Gmina Brańsk, Miasto Brańsk, Gmina Boćki, Gmina Orla, Gmina Wyski, Gmina Rudka, Powiat Siemiatycki, Miasto Siemiatycki, Gmina Siemiatycki, Gmina Drohiczyń, Gmina Perlejewo, Gmina Mielnik, Gmina Nurzec – Stacja, Gmina Działkowiec, Gmina Milejczyce, Gmina Grodzisk.



Członkowie Grupy Roboczej i przedstawiciele JST zaangażowani w prace nad Strategią Terytorialną Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia:

Powiat Bielski – Marek Martyniuk, Sekretarz Powiatu, Stawomir Jerzy Snarski, Starosta, Julita Sawicka, Inspektor Wydziału Organizacyjno-Prawnego
Bielsk Podlaski (miasto) – Kazimierz Prus, Paweł Korniluk, Kierownik Referatu Gospodarki Przestrzennej
Jarosław Borowski, Burmistrz
Brańsk (miasto) – Eugeniusz Tomasz Koczewski, Burmistrz, Joanna Witkowska, Sekretarz
Bielsk Podlaski – Barbara Szuj, Inspektor Referatu Rolnictwa i Gospodarki Przestrzennej
Boćki – Milena Korniluk, Zastępca Wójta
Brańsk – Elżbieta Szymańska, Sekretarz Gminy, Andrzej Jankowski, Wójt, Janina Szymańska, Z-ca Wójta
Orla – Irena Odziejewicz, Sekretarz Gminy, Leona Pawluczuk, Wójt
Rudka – Jerzy Gabrysiak, Sekretarz Gminy, Marcin Gawrysiak, Wójt, Monika Dąbrowska, Kierownik Referatu Oświaty, Kultury i Promocji
Wyski – Tadeusz Wielanowski, Sekretarz Gminy, Edyta Tararuj, Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej
Powiat Hajnowski – Walentyna Pietruczuk, Naczelnik Wydziału Promocji i Rozwoju, Lucyna Lewczuk, główny specjalista w Wydziale Promocji i Rozwoju, Joanna Kojto, Wicestarosta, Andrzej Skiepio, Starosta
Hajnówka (miasto) – Jerzy Sirak, Burmistrz, Monika Aleksiejuk, Koordynator ds. organizacyjnych i logistycznych w rozwoju lokalnym, Magdalena Chierko, Kierownik Zespołu, Koordynator specjalista ds. rozwoju lokalnego, Anna Parowicz, Koordynator ds. pracy ze społecznością w rozwoju lokalnym, Ireneusz Kiendyś, Koordynator ds. planowania zadań inwestycyjnych
Kleszczele – Aleksander Selicki, Burmistrz, Aleksandra Majewska, Inspektor ds. zamówień publicznych i drogownictwa
Białowieża – Albert Waldemar Litwinowicz, Wójt, Małgorzata Bzowska – Dowbysz, Stanowisko ds. pozyskiwania środków zewnętrznych
Czeremcha – Jerzy Wasiluk, Wójt, Renata Wyczałkowska, Kierownik Referatu GK, GGIOŚ
Czyże – Dawid Andrejuk, Samodzielne stanowisko pracy d/s. planowania przestrzennego inwestycji i rozwoju gospodarczego, Jerzy Wasiluk, Wójt
Dubicze Cerkiewne – Irena Niegierewicz, kierownik Referatu Gospodarki Przestrzennej, Leon Małuszewski, Wójt
Hajnówka (gmina) – Lucyna Smoktunowicz, Wójt, Piotr Chilimoniuk, Zastępca Kierownika Referatu Inwestycji, Planowania Przestrzennego i Gospodarki Gruntami, Magdalena Kowalska, Inspektor ds. pozyskiwania środków z funduszy europejskich i krajowych
Narew – Andrzej Plekowicz, Wójt
Narewka – Marek Bagrowski, Stanowisko ds. pozyskiwania funduszy zewnętrznych, Jan Chomiczyk, Sekretarz Gminy, Jarosław Gohubowski, Wójt
Powiat Siemiatycki – Mariusz Radziszewski, Naczelnik Wydziału Rozwoju Gospodarczego, Leszek Kosz, Stanowisko ds. społecznych, kultury i turystyki, Marek Bobel, Starosta
Siemiatycki (miasto) – Agnieszka Koc, Zastępca Kierownika Referatu Infrastruktury, Krzysztof Leszczyński, Kierownik Referatu Infrastruktury

Działkowiec – Antoni Apoloniusz Brzeziński, Wójt, Ryszard Piotrowski, Z-ca Wójta
Grodzisk – Dariusz Tatarczuk, Wójt
Mielnik – Marcin Czerwiński, Zastępca Wójta
Milejczyce – Jerzy Iwanowicz, Wójt, Monika Joanna Balut, Skarbnik, Ewelina Bajerka, Inspektor ds. ochrony środowiska oraz zagospodarowania przestrzennego
Nurzec – Stacja – Piotr Jaszczuk, Wójt
Perlejewo – Jakub Krzysztof Wierzbicki, Wójt
Drohiczyń – Wojciech Borzym, Burmistrz
Siemiatycki – Eugeniusz Radziszewski, Kierownik ds. inwestycji i nadzoru nad nimi
Michałowo – Konrad Sikora, Zastępca burmistrza
Gródek – Roman Łoziński, Sekretarz Gminy, Wiesław Kulesza, Wójt



Spis treści

Wstęp	6
1. Podsumowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	7
Kluczowe informacje na temat Partnerstwa	7
Kwestie środowiskowe	10
Kwestie społeczne	12
Kwestie gospodarcze	14
Infrastruktura techniczna i komunikacyjna	16
2. Główne założenia planistyczne	17
2.1. Misja Partnerstwa	17
2.2. Cele strategiczne i operacyjne	17
2.3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	25
3. Projekty realizujące cele Partnerstwa	30
3.1. Projekty kluczowe	30
3.2. Projekty uzupełniające	80
4. Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze Partnerstwa	85
5. System realizacji strategii	88
5.1. Struktura organizacyjna Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia a realizacja strategii	88
5.2. Monitorowanie, ewaluacja i aktualizacja strategii	90
5.3. Potencjalne źródła finansowania	92
b. Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w procesie formułowania strategii	101

5



Wstęp

Strategia Terytorialna Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia stanowi element planowania strategicznego na poziomie ponadlokalnym, łączącym 31 jednostek samorządu terytorialnego położonych na obszarze obejmującym administracyjnie tereny trzech powiatów: hajnowskiego, bielskiego i siemiatyckiego oraz dwóch gmin powiatu białostockiego. Stanowi ona odpowiedź na najistotniejsze wspólne wyzwania oraz próbę wykorzystania głównych potencjałów, którymi dysponuje obszar Partnerstwa. Dokument wytycza cele i sposoby ich osiągnięcia, ze szczególnym uwzględnieniem tych przedsięwzięć, w wyniku których powstają rezultaty niosące korzyści dla wszystkich lub większości samorządów, a wartość dodana z tytułu partnerskiego charakteru działań jest maksymalizowana.

Strategia opracowana została wspólnie z Grupą Roboczą, składającą się z przedstawicieli wszystkich JSF Partnerstwa oraz przy zaangażowaniu mieszkańców obszaru w drodze konsultacji społecznych. Cele strategiczne i operacyjne mieszczą w sobie szerokie spektrum działań odnoszących się do wymiaru przestrzennego i środowiskowego, gospodarczego oraz społecznego. W zastosowanym podejściu zintegrowanym wyrażone jest dążenie do rozwoju zrównoważonego, przebiegającego równolegle na wielu płaszczyznach. Podczas gdy projekty kluczowe wskazują priorytetowe obszary interwencji, szerokie ujęcie celów zapewnia elastyczność, a także uwzględnienie potrzeb Partnerstwa, które tworzą wiele gmin o zróżnicowanych uwarunkowaniach i potrzebach. Elastyczność dodatkowo gwarantuje zaproponowany system wdrażania i aktualizacji strategii, mający na celu podniesienie sprawności działań i ich trwałości, rozumianej jako dynamiczne dostosowywanie się do zmieniających się okoliczności.

Cele zaprezentowane w niniejszym dokumencie są spójne z założeniami polityki regionalnej Państwa, a także strategii województwa podlaskiego, ujętymi m.in. w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030. W Strategii Terytorialnej Partnerstwa przyjęto horyzont czasowy skorelowany z unijną perspektywą finansową, tj. do 2027 r.

6



1. Podsumowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej¹

Kluczowe informacje na temat Partnerstwa

Partnerstwo Południowo-Wschodniego Podlasia utworzone zostało przez 31 jednostek samorządu terytorialnego, z czego 28 to gminy (4 gminy miejskie, 3 gminy miejsko-wiejskie oraz 21 gmin wiejskich), a 3 – powiaty: bielski, hajnowski i siemiatycki. Dwie gminy partnerstwa: Gródek i Michałowo znajdują się administracyjnie w granicach powiatu białostockiego. Największe ośrodki miejskie zlokalizowane na terenie Partnerstwa to: Bielsk Podlaski, Hajnówka i Siemiatycze, będące stolicami powiatów. Partnerstwo zajmuje obszar zwarty geograficznie, połączony siecią dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych. Jego zasięg przedstawiono na mapach poniżej (Rycina 1).

Wschodnia część Partnerstwa graniczy z Białorusią. Na terenie Partnerstwa obecne są liczne obszary naturalne: prawie chronione oraz obszary Natura 2000. Występują także wysoki poziom zalesienia oraz liczne ciekі wodne i kilka akwenów, w tym Zalew w Siemiatyczach (gmina Siemiatycze), Zalew Repczyce (gmina Kleszczele), Zalew Bachmaty (gmina Dubicze Cerkiewne), Zalew Siemianówka (gmina Michałowo), Zbiornik Brańsk (Miasto Brańsk). Naturalną granicę Partnerstwa od południowej strony stanowi rzeka Bug oddzielając tereny województwa podlaskiego od woj. lubelskiego i mazowieckiego. Wyniki badań prowadzonych w celu analizy ogólnego poziomu rozwoju obszaru na tle kraju wskazały, iż aż 24 gminy wchodzące w skład Partnerstwa zaklasyfikowane zostały jako gminy zagrożone trwałą marginalizacją lub należące do grupy miast średnich, które tracą funkcje społeczno-gospodarcze. Jedynie gmina Gródek, miasto Brańsk, gmina Narewka i miasto Siemiatycze nie zostały zaklasyfikowane do żadnej z powyższych kategorii¹.

Rycina 2. Mapa Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia



Źródło: Opracowanie własne.

¹ Raport diagnostyczny (Diagnoza) przedstawiający Portret obszaru Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia stanowi odrębny dokument. Należy go znaleźć w sekcji "Załącznik 1. Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027" www.gov.pl/attachment/3fd01de7-0544-4176-89a7-f436d9e050ee?dostęp:27.11.2021

² Siemiatycki P.: Aktualizacja delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy). Polska Akademia Nauk. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Leszczyńskiego, Warszawa 2019. www.gov.pl/attachment/5c7ad2a5-ab27-49e4-a6a1-e874ed601245?dostęp:27.11.2021

7



Kluczowe informacje na temat Partnerstwa Południowo-Wschodniego

Opóźnienie urbanizacyjne

Stawienie kluczowych i strategicznych zagadnień i problemów, wyzwań i zadań w obszarach społecznych szczególnie uwarunkowanych na tle Polski

Na przestrzeni lat obserwuje się pogłębianie skali tych negatywnych zjawisk



Ogólny rozwój obszaru

Na tle 101 grup porównawczych, gminy obszaru Partnerstwa wstępują na niższy poziom ogólnego rozwoju obszaru z tendencją do dalszego pogłębiania się dystansu, co wynika z wdrażanego tempa rozwoju

Do wyjątków na poziomie porównawczych gmin należy miasto Brańsk (nie tylko cechujące się ponadprzeciętnym poziomem rozwoju, ale także zwiększające swoją przewagę względem gmin z tej samej grupy funkcjonalnej)



Niski poziom rozwoju

dotyczy wszystkich analizowanych wymiarów

społecznego



środowiskowego



gospodarczego

Najgorzej, na tle grup porównawczych, wygląda sytuacja w obszarze środowiskowym i do którego zaliczana jest dostępność komunikacyjna, najlepiej zaś w obszarze gospodarczym

8



Kwestie środowiskowe

Podlaskie geograficznie pełni rolę wyjątkowo ekologicznie czystej i bezpiecznej strefy ochronnej dla pobliskich terenów. W tym celu zachowano wiele przyrodniczych obszarów chronionych. Dzięki temu Podlaskie jest atrakcyjnym miejscem do wypoczynku i rekreacji. W tym celu zachowano wiele przyrodniczych obszarów chronionych. Dzięki temu Podlaskie jest atrakcyjnym miejscem do wypoczynku i rekreacji.

mocne strony

Walogi przyrodnicze

stanowią atrakcyjne obszary, mało zmienione przez człowieka i objęte ochroną prawną. Warto wymienić umiarkowaną w skali Europy obszar przyrodniczo krajobrazowy, w tym Puszcze Białowieża. Stanowi jedyny parki obiekt o charakterze lasu naturalnego, wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO jest również jednym z obszarów uznanych za rezerwat biosfery. Ponadto obszar Partnerstwa wyróżnia wysoki stopień leśności oraz rozwinięta sieć meandrujących rzek.



Wojciech Pawlik / PPH / Olszówka

Bogata fauna i flora

Niewielka atrakcja i wyszokba Podlaskie są żubry, żyjące w Puszczy Białowieżskiej i Pruszczynie, gale rowinię i liczne populacje białego białego, bobru, borsuka na terenie Partnerstwa. Żyje rzadkie, zagrożone wyginięciem gatunki w skałach, krępi i nawet Europy (guzki, ostrzew, rybny i wodniczki). Na obszarze Partnerstwa występują również wilki rycy.



Kwestie społeczne

Podlaskie demograficznie w ostatnich latach przynajmniej do obszarów Partnerstwa, problemem są zmiany w strukturze ludności, tj. wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, spadający wskaźnik urodności, spadający wskaźnik dzietności, spadający wskaźnik przyrostu naturalnego. W tym celu zachowano wiele przyrodniczych obszarów chronionych. Dzięki temu Podlaskie jest atrakcyjnym miejscem do wypoczynku i rekreacji.

mocne strony

atrakcyjność oferty wydarzeń kulturalnych



na wykresie zaprezentowano wymiar badań dotyczących oferty wydarzeń kulturalnych w regionie.

Wykres 1: Oferta wydarzeń kulturalnych w regionie Partnerstwa

kultura i tradycja jako kluczowe dobro

- partycypacja przez mieszkańców Partnerstwa w wydarzeniach kulturalnych, z udziałem twórców i artystów w dziedzinie sztuki i kultury
- szerega oferta działań kulturalnych i rozrywkowych: festyny, imprezy, pikniki rodzinne, jarmarki cyrkowe, targi



liczne elementy infrastruktury kulturalnej

- słynące, cerkwie, kościoły, sanktuaria i świątynie sakralne, muzea, pałace, zamki, parki, dworki, centra kultury, dworce, wieże, architektura obronności, zabytki archeologiczne, zabytki turystyczne



kluczowe wyzwania

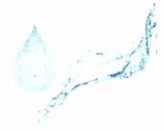
Budowa nowych atrakcji turystycznych



wyzwanie stanowią trudnienia w realizacji inwestycji rozwojowych, które minimalizowałyby presję turystyczną na obszarach chronionych (np. ścieżka rowerowa Hajnowka – Białowieża)

Innowacyjność

- modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnych i przydomowych oczyszczalni ścieków w trosce o jakość wód powierzchniowych,



- modernizacja i wsparcie w wymianie źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, w celu poprawy jakości powietrza w sezonie zimowym,

- wprowadzanie nowoczesnej gospodarki odpadami i edukacja ekologiczna wśród społeczności lokalnych



kluczowe wyzwania

przeciwdziałanie zjawisku depopulacji



- zachęcanie osób w wieku produkcyjnym do pozostania i osiedlania się w gminach zagrożonych wyjściem, w tym tym zapewnienie miejsc pracy, możliwości rozwoju oraz infrastruktury społecznej, komunikacyjnej i rekreacyjnej,

- przeciwdziałanie niakożystnym zjawiskom demograficznym, m.in. spadki dzietności kobiet, spadki liczby urodzeń,
- przeciwdziałanie procesom migracyjnym, mieszkaniowym do większych miast (ze względu na lepsi dostęp do rozbudowanej infrastruktury edukacyjnej, gospodarczej oraz większe możliwości na rynku pracy),

zapewnienie wysokiej jakości edukacji

- pozyskanie dodatkowego wsparcia finansowego w celu zapewnienia wysokiej jakości edukacji, w tym na wynagrodzenia dla kadry oraz utrzymanie infrastruktury,
- przeciwdziałanie spadkowi liczby nauczycieli i pozostałej kadry w sektorze edukacji,



- zwiększenie wskaźnika skolaryzacji dla szkół podstawowych,
- zwiększenie liczby uczniów zwłaszcza na podstawowym poziomie nauczania,



poprawienie sytuacji w zakresie zdrowia

- zmniejszenie wskaźnika zgonów mieszkańców z powodu chorób układu krążenia, nowotworów oraz chorób układu oddechowego,
- poprawa dostępności do świadczeń na poziomie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz szpitalnictwa,



- wzmocnienie działań w obszarze profilaktyki zdrowotnej, promocji zdrowia (promowanie zdrowego stylu życia, wzrost świadomości zdrowotnej),
- zachęcanie kadry medycznej do pracy na obszarze Partnerstwa na poziomie podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz szpitalnictwa

Kwestie gospodarcze

Pracownicy gospodarczy tego regionu walczą o jego rozwój. Pomimo problemów, jaki stwarza w obszarze Partnerstwa, jego sytuację wypływu pieniędzy na poziomie gospodarczym. Między innymi w tym regionie, dochody budżetu z samorządu powiatu, którego siedziba znajduje się w miejscowości Łęka, w latach 2017-2020 w stosunku do roku 2017 wzrosła o 17,5%. Wskazują na to dane z analizy danych budżetowych powiatu w latach 2017-2020. Wskazują one, że w tym okresie nastąpiła poprawa sytuacji budżetowej powiatu. Wskazują one, że w tym okresie nastąpiła poprawa sytuacji budżetowej powiatu. Wskazują one, że w tym okresie nastąpiła poprawa sytuacji budżetowej powiatu.

mocne strony

atrakcyjność inwestycyjna

- na tle województwa podlaskiego, obszar Partnerstwa prezentuje się dobrze pod względem atrakcyjności inwestycyjnej, zwłaszcza jego wschodnią oraz południową część, jak również wszystkie gminy miejskie,
- przychylności społeczności lokalnych i władz,



cenne walory pod kątem rozwoju turystyki

- warto wyróżnić walory przyrodnicze (lasy i zbiorniki wodne) i antropogeniczne (bogata tradycja oraz kultura regionu),
- większy ruch turystyczny generuje posiadająca międzynarodowe znaczenie Puszcza Białowieża z Białowieskim Parkiem Narodowym,
- wschodnią i południową część Partnerstwa wyróżniają się wyższym poziomem atrakcyjności wyciecznikowej i krajoznawczej,



zróżnicowanie rodzajowe walorów gmin

- stanowi o potencjale obszaru do rozwoju różnych form turystyki, w tym turystyki religijnej, zdrowotnej i na obszarach wiejskich, specjalistycznej oraz turystyki biznesowej i przyganiecznej.

kluczowe wyzwania

- poprawa sytuacji materialnej mieszkańców
 - wzrost poziomu wydatków własnych gmin, pod wpływem redukcji budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
 - zapewnienie wsparcia finansowego, pomocniczego oraz w ramach budżetu dla gospodarstw domowych w celu podpięwania sytuacji materialnej i warunków życia,



- poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości
 - wzrost w zakresie zaprezentowanych wyników badań dotyczących warunków rozwoju przedsiębiorczości



- wzrost liczby instytucji otoczenia biznesu,
- ułatwienie warunków sprzyjających inwestowaniu na obszarze Partnerstwa,
- włączenie tematyki rozwoju gospodarczego, w tym turystyki, która było zaplanowane w ostatnich latach przez m. in. podjęcie COVID-19 oraz kryzysu na granicy z Białorusią i wojna na Ukrainie,
- zmniejszenie deficytu siły roboczej,

wykorzystanie aktualnych trendów

- prowadzenie działalności gospodarczej zgodnie z trendami i obserwacjami rozwoju,
- zachęcenie osób fizycznych oraz podmiotów gospodarczych do inwestowania w ekologiczne rozwiązania,
- zachęcenie do zmiany stylu życia, rekreacji i wypoczynku zgodnie z trendami "slow life", "hygge", "blżej natury" (czyste powietrze, tereny z dala od aglomeracji miejskich, ekologiczne uprawy)



Infrastruktura techniczna i komunikacyjna

Infrastruktura techniczna i komunikacyjna posiada już między innymi sieć drog międzynarodowej, zaplanowana jest budowa linii kolejowych, jak i rozwój infrastruktury komunikacyjnej. Infrastruktura techniczna i komunikacyjna posiada już między innymi sieć drog międzynarodowej, zaplanowana jest budowa linii kolejowych, jak i rozwój infrastruktury komunikacyjnej.

kluczowe wyzwania

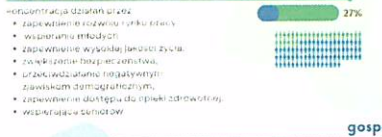
- rozbudowa i rozwój infrastruktury drogowej**
 - poprawa stanu nawierzchni dróg powiatowych i gminnych
 - wspieranie transportu publicznego i komunikacji przyzwoicie się do zwiększenia atrakcyjności obszaru Partnerstwa dla mieszkańców, turystów, jak również inwestorów.
- poprawa gospodarki wodno-ściekowej i odpadami**
 - wzrost poziomu wydatków na kanalizację i ścieki w powiatach i gminach (52,7% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej) i samowładzian (36,8%),
 - poprawa wskaźnika osób korzystających z uszczelnianej sieci kanalizacyjnej i uszczelniania ścieków zwiadczenie dla terenów wiejskich,
 - ograniczenie wskaźnika powolnego i ryzykownego systemów odpadów i ścieków w gospodarstwach domowych
- poprawa infrastruktury energetycznej**
 - wzrost poziomu procentowego udziału osób korzystających z sieci gazowej (obecnie jest on jednym z najniższych w kraju). Wspiera się do obszarów Partnerstwa udziałem mieszkańców korzystających z sieci gazowej (w 2020 r. - 4,57% w 2020 r. - 4,57%).
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii**
 - wmożliwić uzyskanie wymiernych efektów ekologicznych i ekonomicznych,
 - zapewnienie różnorodności i różnorodności dofinansowań, obniżających koszty inwestycji w odnawialne źródła energii



Możliwości rozwoju obszaru Partnerstwa na podstawie konsultacji społecznych

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami i lokalnymi interesariuszami, poproszono o uzupełnienie formularzy. W 2021 roku miało miejsce 10 spotkań. Kluczowe obszary rozwoju dotyczyły:

mieszkańców



gospodarki



ochrony środowiska



infrastruktury komunikacyjnej



turystyki





2. Główne założenia planistyczne

2.1. Misja Partnerstwa

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia pozwoliła określić kluczowe bariery rozwojowe, wyzwania, jak również potencjały obszaru. Na tej podstawie, a także w oparciu o zrealizowane konsultacje społeczne oraz spotkania warsztatowe z przedstawicielami Grupy Roboczej Partnerstwa wytyczono priorytety, które łącznie zawierają się w sformułowanej poniżej Misji Partnerstwa, stanowiącej zarazem jego cel nadrzędny.

Efektywna współpraca samorządów Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia na rzecz zintegrowanego rozwoju obszaru osiąganego poprzez podnoszenie jego atrakcyjności oraz szeroko rozumianej jakości życia mieszkańców w oparciu o wykorzystanie lokalnego potencjału i przy zachowaniu cennych walorów środowiska naturalnego.

Misja ta jest wyrazem wspólnych wartości, jednoczących wszystkie samorządy i wspólnoty lokalne wokół określonych obszarów polityki rozwojowej. Tworzą ją trzy główne filary – po pierwsze odnosi się do wielowymiarowych działań na rzecz podnoszenia jakości życia na terenie Partnerstwa oraz jego ogólnej atrakcyjności, które wpłyną korzystnie na sytuację społeczną i gospodarczą, prowadząc do rozwoju Partnerstwa na wielu wzajemnie uzupełniających się płaszczyznach. Po drugie misja akcentuje potrzebę wykorzystania endogennych potencjałów, którymi dysponuje Partnerstwo, a także troski o ich zachowanie i wzmocnienie. Wreszcie ostatnim istotnym elementem jest współpraca samorządów, pozwalająca osiągnąć większą skalę, wydajność i skuteczność podejmowanych interwencji.

2.2. Cele strategiczne i operacyjne

W niniejszym podrozdziale przedstawiono cele realizujące Misję Partnerstwa. Zgodnie z podejściem zintegrowanym cele strategiczne, zaprezentowane na poniższym schemacie, nawiązują do trzech wymiarów stanowiących domeny planowania strategicznego i dla porządku zostały do nich przypisane. Warto jednak podkreślić, iż wskazane w dalszych częściach dokumentu Strategii cele operacyjne oraz projekty wpisujące się w poszczególne cele strategiczne nierzadko mieszczą w sobie przedsięwzięcia o charakterze kompleksowym, oddziałujące na wszystkie trzy wspomniane wymiary, które wzajemnie się przeplatają i uzupełniają.

17



Schemat 1. Wymiary planowania strategicznego i wpisujące się w nie cele strategiczne Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia

Wymiar przestrzenny	Wymiar gospodarczy	Wymiar społeczny
Cel strategiczny 1. Wysokiej jakości, łatwo dostępna przestrzeń	Cel strategiczny 2. Konkurencyjna gospodarka	Cel strategiczny 3. Silny kapitał społeczny i ludzki

Źródło: Opracowanie własne.

Cel strategiczny 1. Wysokiej jakości, łatwo dostępna przestrzeń

Cel ten realizowany będzie poprzez różnego rodzaju działania podnoszące jakość przestrzeni, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska naturalnego, stanowiącego główny zasób Partnerstwa. Wśród nich mieszczą się inwestycje związane z odnawialnymi źródłami energii, gospodarką odpadami czy gospodarką wodno-kanalizacyjną, które nie tylko wpływają na poprawę komfortu życia mieszkańców, ale przyczyniają się także do ochrony zasobów naturalnych. Mniejszy stopień zanieczyszczenia środowiska to bardziej przyjemne i zdrowe otoczenie, które poza lokalnymi społecznościami może zostać docenione także przez osoby poszukujące miejsca do odpoczynku i powinno stać się turystyczną wizytówką Południowo-Wschodniego Podlasia.

pozytywny wpływ na jakość życia na terenie Partnerstwa będą miały również przedsięwzięcia nakierowane na rozwój infrastruktury społecznej, stanowiącej istotny element przestrzeni publicznych (w tym infrastruktury wspierającej rozwój turystyki zdrowotnej), a także starania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa. Realizacja celu możliwa będzie także poprzez podnoszenie dostępności komunikacyjnej obszaru. Rozwój sieci komunikacji publicznej i poprawa jakości dróg to lepszy dostęp do usług wyższego rzędu oraz do miejsc pracy, zwłaszcza dla osób zamieszkujących peryferyjne obszary Partnerstwa. Przedsięwzięcia wpisujące się w ten kierunek działań wpłyną dodatkowo na podniesienie atrakcyjności Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia z perspektywy turystów czy potencjalnych inwestorów zewnętrznych, poszukujących dobrze skomunikowanych terenów. Widać zatem wyraźnie, że interwencje wpisujące się w wymiar przestrzenny silnie oddziałują również na sferę gospodarczą i społeczną przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju całego obszaru.

18



Problemy, na które odpowiada cel strategiczny:

- Niedostateczny rozwój infrastruktury technicznej – wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, w obszarze gospodarki odpadami
- Zanieczyszczenie wód i powietrza
- Niska dostępność komunikacyjna – braki w infrastrukturze drogowej, niezadowalająca jakość dróg, niska dostępność komunikacji publicznej i transportu zbiorowego
- Depopulacja (pośrednie oddziaływanie na problem poprzez zapewnienie atrakcyjnej i dobrze skomunikowanej przestrzeni, stanowiącej zachętę do osiedlenia się / pozostania na terenie Partnerstwa)
- Starzejące się społeczeństwo (pośrednie oddziaływanie na problem poprzez rozwój i podnoszenie dostępności infrastruktury społecznej, w szczególności zdrowotnej i opiekuńczej, ale także umożliwiającej partycypację społeczną)

Potencjały, które będą wykorzystywane i/lub wzmocnione:

- Środowisko naturalne
- Zasoby infrastrukturalne

Operacyjne:

- Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez działania na rzecz ochrony środowiska
- Realizacja działań badawczych i wdrożeniowych oraz edukacyjnych na rzecz ochrony środowiska
- Podnoszenie dostępności komunikacyjnej
- Rozwój infrastruktury społecznej
- Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa
- Kształtowanie ładu przestrzennego poprzez rozwój planowania przestrzennego

Spójność ze strategiami wyższego rzędu:

- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030:
Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka, cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego
Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy, cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów

19



Cel strategiczny 2. Konkurencyjna gospodarka

Realizację celu, jakim jest wzrost konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz atrakcyjności obszaru Partnerstwa jako miejsca dla prowadzenia działalności gospodarczej, przewiduje się przede wszystkim w oparciu o promowanie i wykorzystanie endogennych potencjałów. Jak wskazuje przeprowadzona diagnoza, Partnerstwo wyróżnia się walorami przyrodniczymi i krajoznawczymi oraz bogatym dziedzictwem kulturowym, w tym licznymi zabytkami, które stanowią o potencjale do rozwoju turystyki. Dodatkowo, wspomniane uwarunkowania środowiskowe sprzyjają rozwojowi rolnictwa ekologicznego, pszczelarstwa czy zielarstwa. Naturalne produkty wysokiej jakości, wytwarzane zgodnie z tradycyjnymi recepturami i poszanowaniem dla środowiska to z kolei nie tylko szansa dla lokalnych producentów sektora rolno-spożywczego, ale także możliwość budowania turystycznej marki obszaru.

Wspomniane potencjały pozostają jednak w dużej mierze niewykorzystane. Dlatego też zakłada się inwestycje w rozwój odpowiedniej infrastruktury, sieciowanie dostępnych zasobów oraz narzędzia promocji aplikowane na wielu poziomach. Nieodzownym elementem interwencji pozwalających osiągnąć cel są także działania wspierające przedsiębiorczość mieszkańców i konkurencyjność lokalnych przedsiębiorstw, obejmujące działania edukacyjne, rozwojowe, promujące podnoszenie kluczowych kwalifikacji, transfer wiedzy i budowanie sieci współpracy między różnymi podmiotami. Dodatkowo, upowszechnianie szerokopasmowego internetu otworzy nowe możliwości dla potencjalnych i obecnych lokalnych przedsiębiorców oraz inwestorów zewnętrznych. Jednocześnie podnoszenie poziomu cyfryzacji i dostępności Internetu niosą za sobą liczne korzyści dla samorządów oraz mieszkańców, wpływając pozytywnie na jakość życia. Cel ten realizowany będzie także poprzez interwencje w obszarze rynku pracy, ukierunkowane na aktywizację zawodową mieszkańców, dostosowanie kompetencji do aktualnego zapotrzebowania rynku oraz podnoszenia jego atrakcyjności dla osób młodych. A zatem na dążenie do podniesienia konkurencyjności gospodarki obszaru Partnerstwa składa się szereg kierunków działań, nie tylko w wymiarze gospodarczym, ale także społecznym i przestrzennym.

Problemy, na które odpowiada cel strategiczny:

- Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego (brak rozpoznawalnej marki obszaru, niedostateczny poziom rozwoju bazy infrastruktury turystycznej)
- Niski poziom przedsiębiorczości
- Brak wykwalifikowanych kadr, niedostosowanie kompetencji mieszkańców do aktualnych potrzeb rynku pracy
- Emigracje spowodowane brakiem atrakcyjnych miejsc pracy czy warunków sprzyjających prowadzeniu własnej działalności gospodarczej

20



Potencjały, które będą wykorzystywane i/lub wzmacniane:

- Środowisko naturalne (zasoby przyrodnicze i walory krajobrazowe, warunki środowiskowe dla produkcji ekologicznej, pszczelarstwa, zielarstwa)
- Potencjał przestrzenny (niskie zaludnienie, tereny do zagospodarowania, oddalenie od dużych ośrodków przemysłowych)
- Dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne (wielowyznaniowość, folklor, kuchnia, zabytki, w tym architektury drewnianej i sakralnej, historia)
- Zasoby ludzkie i społeczne (gościnność, aktywność, kompetencje mieszkańców)
- Zasoby infrastrukturalne

Cele operacyjne:

- 1.1 Zwiększenie atrakcyjności turystyczno rekreacyjnej poprzez rozwój oferty turystycznej oraz promowanie marki obszaru
- 1.2 Wspieranie przedsiębiorczości
- 1.3 Kształtowanie nowoczesnego rynku pracy
- 1.4 Podniesienie poziomu żywienia
- 1.5 Wspieranie rozwoju sektora rolno spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem żywności ekologicznej i żywności wysokiej jakości na bazie lokalnie pozyskiwanych surowców

Spójność ze strategiami wyższego rzędu:

- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030:
 - Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka, cele operacyjne 1.3. Lokalna przedsiębiorczość, 1.5. E. podlaskie
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:
 - Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów
 - Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
 - Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie, 3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym

Cel strategiczny 3. Silny kapitał społeczny i ludzki

Procesy demograficzne zachodzące na terenie Partnerstwa znajdują odzwierciedlenie w zmniejszającej się liczbie mieszkańców obszaru, wśród których coraz większą grupę stanowią seniorzy. Ważne jest zatem, by wyjść naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom osób starszych, wdrażając jednocześnie rozwiązania, które dla ludzi młodych mogą stanowić zachętę do pozostawania lub osiedlania się na terenie Partnerstwa. Dlatego też w ramach celu strategicznego 3. przewidziano liczne działania związane z usługami społecznymi (ze szczególnym uwzględnieniem usług opiekuńczych, w tym form niestandardowych, jak również wsparcia dla realizacji potrzeb mieszkaniowych, także osób młodych) oraz zdrowotnymi (w szczególności rehabilitacyjnymi), a także profilaktyką zdrowotną i promocją zdrowia. Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług to szansa na podniesienie konkurencyjności Partnerstwa względem innych obszarów, a zarazem inwestycja w jego niezwykle cenne zasoby – mieszkańców.

Zmiany demograficzne wymuszają różnego rodzaju dostosowania ze strony samorządów. Biorąc pod uwagę opisaną na etapie diagnozy aktywność mieszkańców przewidziano takie kierunki działań, które wspierają włączenie lokalnych społeczności w procesy decyzyjne i współprojektowanie rozwiązań, a także, w ramach zaangażowania społecznego, w ich realizację.

Kolejnym elementem na drodze do realizacji celu jest zapewnienie mieszkańcom możliwości rozwoju (w tym osobistego i zawodowego) na wszystkich etapach życia poprzez wspieranie kształtowania oferty edukacyjnej i szkoleniowej dostosowanej do współczesnych wyzwań. Przeprowadzone na etapie diagnozy konsultacje społeczne wykazały, że obecnie jest to jeden z najgorzej ocenianych aspektów życia na terenie Partnerstwa, co przyczynia się do obniżenia jego postrzeganej atrakcyjności.

Przewidziano również przedsięwzięcia przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu grup szczególnie na nie narażonych, zwłaszcza osób starszych i z niepełnosprawnościami, a także promujące integrację, w tym międzypokoleniową. Jednym z kierunków działań realizujących te cele, a zarazem wzmacniających lokalną tożsamość i potencjał turystyczny jest wspieranie rozwoju dostępnej dla różnych grup wiekowych oferty aktywności społecznych, a w szczególności oferty kulturalnej i artystycznej.

Problemy, na które odpowiada cel strategiczny:

- Niski poziom przedsiębiorczości – poprzez wspieranie rozwoju oferty edukacyjnej i szkoleniowej
- Starzejące się społeczeństwo – poprzez zapewnienie dostępności usług i oferty aktywności dostosowanych do potrzeb osób starszych
- Depopulacja – poprzez podnoszenie konkurencyjności Partnerstwa dzięki wysokiej dostępności i jakości usług społecznych, zdrowotnych oraz możliwości rozwojowych



- **Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego** – poprzez wspieranie rozwoju oferty kulturalnej i artystycznej (w tym promocja tradycji, folkloru, organizacja festiwali itp.)

Potencjały, które będą wykorzystywane i/lub wzmacniane:

- Dziedzictwo kulturowe
- Zasoby ludzkie i społeczne (aktywność mieszkańców – partycypacja obywatelska zaangażowanie społeczne, lokalna tożsamość)
- Zasoby instytucjonalne

Cele operacyjne:

- 1.1 Rozwój wysokiej jakości oferty edukacyjnej i szkoleniowej – na wszystkich etapach życia
- 1.2 Podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych
- 1.3 Aktywizacja społeczna, społeczno zawodowa i obywatelska
- 1.4 Wspieranie rozwoju oferty i działalności kulturalowej oraz artystycznej

Spójność ze strategiami wyższego rzędu:

- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030:
 - Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy, cele operacyjne 2.1. Kompetentni mieszkańcy, 2.2. Aktywni mieszkańcy
 - Cel strategiczny 3. Partnerski region, cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:
 - Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego



Tabela 2. Cele strategiczne i operacyjne Partnerstwa Podlaskiego (Wieloletni Plan)

Cele strategiczne		
1. Wysokiej jakości, łatwo dostępne przestrzeń	2. Konkurencyjna gospodarka	3. Silny kapitał społeczny
Cele operacyjne		
1.1 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez działania na rzecz osiedli i środowiska	2.1 Zwiększenie atrakcyjności turystyczno rekreacyjnej poprzez rozwój oferty turystycznej oraz promowanie marki obszaru	1.1 Rozwój wysokiej jakości edukacyjnej i szkoleniowej
1.2 Realizacja działań badawczych i innowacyjnych oraz edukacyjnych na rzecz osiedli i środowiska	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości	1.2 Podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych
1.3 Podnoszenie dostępności komunikacyjnej	2.3 Kształtowanie nowoczesnego rynku pracy	1.3 Aktywizacja społeczna, społeczno zawodowa i obywatelska
1.4 Rozwój infrastruktury społecznej	2.4 Podnoszenie poziomu żywienia	1.4 Wspieranie rozwoju i działalności kulturalnej i artystycznej
1.5 Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa	2.5 Wspieranie rozwoju sektora rolno spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem żywności ekologicznej i żywności wysokiej jakości na bazie lokalnie pozyskiwanych surowców	
1.6 Kształtowanie kształ przestrzennego poprzez rozwój planowania przestrzennego		

Źródło: opracowanie własne



2.3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Cele strategiczne, cele operacyjne	Nazwa wskaźnika	Oczekiwany rezultat	Źródło danych do weryfikacji wskaźnika
1. Wzrost jakości życia, lepsze dostępne przestrzeń			
1.1 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez działania na rzecz ochrony środowiska	Miejsca zamieszkania OZT (MOM)	10	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Liczba nowych/zmodernizowanych instalacji przetwarzających odpady (tut.)	1	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w sieci odpadów komunalnych wytworzonych w gospodarstwach domowych (tut.)	60%	RPE GUS
	Liczba gospodarstw domowych korzystających z nowych przydomowych oczyszczalni ścieków (tut.)	1500	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km)	16	RPE GUS, Dokumentacja własna Partnerstwa
	Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (km)	44	RPE GUS, Dokumentacja własna Partnerstwa
1.2 Analiza działań edukacyjnych i szkoleniowych oraz szkoleń w zakresie ochrony środowiska	Liczba uczestników przedsięwzięć szkoleniowych i innych inicjatyw z zakresu kwalifikacji ekologicznej (os.)	1000	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Liczba projektów badawczych związanych z potencjałem gospodarki ekologicznej (tut.)	1	Dokumentacja własna Partnerstwa

1.3 Poprawa dostępności komunikacji	Długość nowo powstałych/zmodernizowanych dróg (km)	100	Dokumentacja własna Partnerstwa oraz wyprzedzająca RPE GUS
1.4 Rozwój infrastruktury społecznej	Liczba nowych czynnych przystanków autobusowych (tut.) Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej o charakterze obiektów kultury, sportu, rekreacji, obiektów pomocy społecznej, obiektów oświatowych i obiektów kultury (tut.)	30 10	Dokumentacja własna Partnerstwa
1.5 Poprawa stanu środowiska gospodarczego	Liczba miejscowych zagrożeń w skali lokalnej (tut.)	1000	RPE GUS
1.6 Kształtowanie kultury przedsiębiorstwa	Liczba przedsiębiorstw, które uzyskały certyfikat ISO 9001	14	Dokumentacja własna Partnerstwa
2. Rozwój gospodarki			
2.1 Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszarów	Długość nowo wybudowanych/zmodernizowanych tras i szlaków turystycznych o charakterze turystyki (km)	100	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Liczba nowych/zmodernizowanych przystanków i obiektów turystyki (tut.) Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów turystyki (tut.) Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów turystyki (tut.)	14 14 14	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Liczba nowych turystycznych obiektów noclegowych (tut.)	10	RPE GUS
	Stopień wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych (%)	50	RPE GUS



2.2 Wzrost jakości życia mieszkańców	Liczba nowych projektów lub inicjatyw z zakresu pomocy społecznej (tut.)	1	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych w województwie lub na 1000 mieszkańców w skali roku (tut.)	2	GUS, RPE
	Liczba osób, które wzięły udział w programach wsparcia dla przedsiębiorców (tut.)	1000	Dokumentacja własna Partnerstwa
2.3 Kształtowanie nowego środowiska pracy	Liczba osób, które skorzystały z programów stażowych, dokształcających oraz szkoleń zawodowych (os.)	1000	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Oferty pracy (stan na koniec roku) na 1000 mieszkańców (tut.)	0,5	RPE GUS
2.4 Poprawa stanu gospodarki rybnącej	Liczba nowych gospodarstw domowych podlegających do wydobycia ryb (tut.)	200	Dokumentacja własna Partnerstwa
2.5 Wzrost jakości życia mieszkańców	Liczba osób, które wzięły udział w programach wsparcia (akademickich, absolutorium, absolutorium) i innych inicjatyw, projektach edukacyjnych i szkoleniowych (os.)	1000	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Liczba nowych projektów lub inicjatyw z zakresu pomocy społecznej (tut.)	1	Dokumentacja własna Partnerstwa

3. Silny kapitał społeczny i lokalny			
3.1 Rozwój wysokiej jakości oferty usług społecznych	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających ofertę edukacyjną i społeczną (%)	65	Badanie opinii mieszkańców Partnerstwa (ankiety)
	Liczba dodatkowych ofert usług społecznych (tut.)	1	Dokumentacja własna Partnerstwa
3.2 Podniesienie jakości i dostępności usług społecznych	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach (%)	10	RPE GUS
	Liczba projektów i inicjatyw w zakresie usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych (tut.)	1	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Średni czas oczekiwania na świadczenie zdrowotne (dni) lub na świadczenie socjalne (dni)	90	RPE
3.3 Aktywizacja społeczna i gospodarcza	Odsetek osób pozytywnie oceniających jakość usług z zakresu pomocy społecznej (%)	65	Badanie opinii mieszkańców Partnerstwa (ankiety)
	Liczba projektów i inicjatyw na rzecz integracji społecznej i edukacyjnych (tut.)	10	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Liczba projektów na rzecz włączania mieszkańców w procesy decyzyjne (tut.)	11	Dokumentacja własna Partnerstwa
	Liczba podmiotów ekonomii społecznej (tut.)	10	Regulacyjny Działek Rolniczy Socjalnej w Budynku



1.4. Wpływanie na rozwój obszarów i działań (kultura i sztuka) (artykuły)

Liczba zorganizowanych imprez i wydarzeń kulturalnych w skali roku (tł.)

1-18

180 sztuk

Liczba obiektów kulturowych do artystów (tł.)

1

Dokumentacja własna Partnerstwa



wybrano projekty kluczowe, tj. odnoszące się do obszarów i tematów wskazanych przez Członków Grupy Roboczej oraz mieszkańców jako priorytetowe, a dodatkowo spełniających poniższe kryteria:

- maksymalizacja wartości dodanej wynikającej z partnerskiego charakteru projektu:
 - działania realizowane są wspólnie przez Partnerów i/lub prowadzą do powstania wspólnego rezultatu, a korzyści z tych działań uzyskuje większa część gmin obszaru
 - realizacja działań w ramach Partnerstwa niesie ze sobą istotny przyrost szeroko rozumianych korzyści względem sytuacji, w której działania te realizowane byłyby indywidualnie, co pozwala na najpełniejsze wykorzystanie potencjału Partnerstwa;
- komplementarność:
 - projekt jest komplementarny z innymi projektami wskazanymi w Strategii Terytorialnej i/lub innymi działaniami realizowanymi na obszarze Partnerstwa – ma względem tych projektów charakter uzupełniający;
- podejście zintegrowane:
 - projekt odpowiada na problemy zdiagnozowane w więcej niż jednym wymiarze – gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym, społecznym, wykorzystując przy tym i/lub wzmacniając zdiagnozowane potencjały obszaru
 - projekt przewiduje kompleksowe oddziaływanie na problem, łącząc różnego rodzaju działania, w tym inwestycyjne, edukacyjne, promocyjne itd.

Na tej podstawie utworzono katalog projektów kluczowych, który w kolejnym kroku zatwierdzony został w procesie konsultacji społecznych. Projekty niezakwalifikowane do poniższej listy zyskały status projektów uzupełniających.

4. Skracanie łańcucha dostaw i tworzenie marki obszaru poprzez działania wspierające integrację lokalnej oferty naturalnych produktów wysokiej jakości

Priorytet / Cel	Cel strategiczny 1. Wysokiej jakości, łatwo dostępną przestrzeń i operacyjny 1.1. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez działania na rzecz ochrony środowiska
Tytuł projektu	Budowa systemu multiprocesowego zgodnego z zasadami gospodarki obiegu zamkniętego na terenie Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia.
Diagnoza problemu, na który odpowiada projekt	<p>Jaki jest kontekst proponowanego projektu? Jaki jest stan obecny w przedmiotowym obszarze? Na jakie potrzeby odpowiada? Jakie wyzwania adresuje?</p> <p>Na terenie Partnerstwa wszystkie gminy posiadają uchwalone zasady odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych zgodnie z wprowadzonymi przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku. Gminy zobowiązane są do ograniczenia odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, kierowanych na składowiska, likwidację tzw. "dzikich wysypisk" oraz wprowadzenia selektywnego zbierania odpadów. Zgodnie z danymi GUS w 2020 roku na terenie Partnerstwa zebrano 34 942,08 ton odpadów komunalnych, w tym 14 918,18 ton selektywnie zebrane odpady od mieszkańców obecnie są transportowane do Regionalnej Instalacji Odpadów Komunalnych w Hajnówce, co powoduje bardzo wysokie koszty transportu odpadów. Wprowadzenie nowych rozwiązań pozwoli osiągnąć samorządom lepsze efekty w zakresie recyklingu, a mianowicie umożliwi zwiększenie ilości selektywnie zbieranych odpadów, oraz zmniejszy ilość odpadów zmieszanych wywozonych na składowisko, spowoduje ograniczenie zużycia surowców naturalnych, zmniejszy ilość odpadów, przyczyni się do odzyskania surowców z produktów odpadowych i wykorzystania ich do produkcji nowych, pozyskiwanych towarów, a przez to pozwoli gminom uzyskać poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, wymagane przez UE, oraz umożliwi gminom uniknięcie płacenia kar finansowych za ich nieosiągnięcie. Ponadto ograniczy występowanie tzw. "dzikich wysypisk" na terenach objętych ochroną oraz powinno obniżyć tempo wzrostu wysokości opłaty za odpady kierowane na składowisko.</p> <p>Gospodarka odpadami o obiegu zamkniętym to model, który obejmuje ponowne użycie, recykling istniejących materiałów i produktów tak długo, jak to możliwe. W praktyce oznacza to ograniczenie odpadów do minimum. Gdy produkt zostaje</p>

postępowania z odpadami na poziomie wynikającym z dyrektyw Unii Europejskiej, Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 oraz założeń wynikających z Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016 - 2022, co wpłynie znacząco na poprawę jakości środowiska naturalnego, jak również na ochronę zasobów naturalnych

Zgodnie z hierarchią sposobu postępowania z odpadami projekt zakłada:

- selektywną zbiórkę odpadów komunalnych (w tym papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło oraz odpady BIO), w tym między innymi poprzez wprowadzenie rozwiązań technicznych w tym informatycznych zapewniających techniczne możliwości identyfikacji odpadów komunalnych i zwiększających skuteczność selektywnej zbiórki odpadów;
- instalacje do sortowania odpadów w celu odzysku surowców wtórnych i dalszego przetworzenia oraz instalacje między innymi do kompostowania odpadów biodegradowalnych,
- budowę lub modernizację instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów w celu zwiększenia mocy przerobowych w zakresie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych

Działania takie jak zapobieganie powstawaniu odpadów, ekoprojektowanie (podejście do projektowania w taki sposób, który uwzględni aspekty środowiskowe na wszystkich etapach procesu, aby wyeliminować jak najwięcej wpływu na środowisko) i ponowne wykorzystanie, mogą pomóc samorządom, mieszkańcom oraz lokalnym firmom zaoszczędzić pieniądze, jednocześnie zmniejszając całkowitą roczną emisję gazów cieplarnianych. Obecnie produkcja materiałów z których korzystamy na co dzień, odpowiada za 45% emisji CO2.

Jaki obszar obejmą działania przewidziane w projekcie?

Lokalizacja	Obszar Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia, w tym m.in. Miasto Hajnówka (instalacja fermentacji odpadów biodegradowalnych), Miasto Bielsk Podlaski (instalacja termicznego odzysku energii)
Planowany okres realizacji	Lata 2024-2030
Opis projektu	Na czym polega projekt? Jaki jest planowany zakres działań?



Jako składowe projektu zaplanowano:

- Przeprowadzenie kompleksowej ekspertyzy w zakresie racjonalnego obiegu odpadów na terenie Partnerstwa z uwzględnieniem zasadności lokalizacji rozwiązań służących do uzyskania przez gminy poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych
- Dostosowanie zakładu ciepłowniczego w mieście Bielsk Podlaski do nowego źródła zasilania paliwem alternatywnym poprzez budowę instalacji termicznego odzysku energii z odpadów frakcji wysokokalorycznej tj. odpadów zmieszanych, wraz z instalacją oczyszczania gazów procesowych oraz infrastrukturą towarzyszącą (wiaty, hale, budowle techniczne), w miejscu istniejącego źródła ciepła opalanego węglem kamiennym
- Budowę lub rozbudowę (systemu) sortowni (1 – 3 jednostki) na co najmniej 10 000 ton dla odpadów segregowanych, gdzie odpady będą poddawane procesom automatycznego wydzielenia metali żelaznych i nietelaznych, jak również frakcji materiałowych, takich jak: papier, folie PE, PET, PP, PP, PS oraz materiały wielomateriałowe. W tym celu wykorzystane zostaną separatorzy balistyczne, powietrzne i optycznopneumatyczne. Sortownicę można rozbudować w celu przetwarzania odpadów zmieszanych, w której odpady podlegają mechanicznej segregacji powiązanej z biologiczną stabilizacją. W wyniku procesu przetwarzania odpadów można uzyskać frakcje odpadów przeznaczonych do recyklingu, frakcje wysokokaloryczne przeznaczone do produkcji paliwa alternatywnego, frakcje przeznaczone do obróbki termicznej oraz frakcji biodegradowalnej przeznaczonej do biogazowni lub podaniu procesu kompostowania. Dodatkowo utworzone stacje przeładunkowe odpadów komunalnych mają na celu zmniejszenia natężenia ruchu oraz skrócenie długości tras dla pojazdów dowożących odpady do Regionalnych Instalacji Odpadów Komunalnych z południowej i centralnej części partnerstwa. Stacje przeładunkowe powinny być wyposażone w hale do przeładunku oraz boks magazynowe surowców, gdzie gromadzone będą odpady przygotowywane do dalszej trasy.
- Budowa Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych lub modernizacja PSZOK w celu zwiększenia udziału selektywnej zbiórki poprzez poprawę dostępności infrastruktury dla mieszkańców, a także wprowadzenie rozwiązań technicznych, w tym informatycznych zapewniających techniczne możliwości identyfikacji odpadów komunalnych i zwiększających skuteczność selektywnej zbiórki odpadów. W ramach ww. działań mieszczą się m.in. inwestycje zawarte w poniższej tabeli:

33

Gmina	Planowany zakres inwestycji
Rudka	Rozbudowa istniejącego budynku gospodarczego i budowa nowego hali, budowa placu z kerktu bitumnowej, budowa ogrodzenia, zakup wagi, budowa boksów
Hajnówka miasto	Planowana modernizacja istniejącego PSZOK przewiduje doposażenie punktu w następujące urządzenia: pojemniki do gromadzenia odpadów selektywnych, stacja elektroodpadów, rękab do rozdrabniania odpadów ulgających biodegradacji, prasa do odpadów, ładowarka do odpadów, "gratobus" (mobilne centrum recyklingu), aplikacja PSZOK, urządzenie transportowe do wysłania odpadów na PSZOK.
Hajnówka gmina	Planowana rozbudowa/przebudowa i modernizacja PSZOK Zakres prac: obiekt administracyjny z zapleczem socjalnym, ujęcie wody studnia wiertniona, wymiana ogrodzenia utwardzenie terenu, instalacja fotowoltaiczna z magazynem energii, monitoring wizyjny, zakup: agregatu prądowłórczego, ciągnika, przyczepę dwuosnową, kontenera krytego, pojemników i koszy na odpady. Projekt zakłada uruchomienie punktu przyjmowania rzeczy używanych niestanowiących odpadu celem ponownego użycia [tekstyli].
Dubicze Cerkiewne	Modernizacja polegająca na budowie PSZOK od podstaw. Przewidziana jest: budowa przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego, budowa utwardzonych placów manewrowych, budowa zasieków do zbiórki i magazynowania odpadów, budowa obiektu socjalnego, budowa garażu, wiaty na odpady, budowa ogrodzenia, wykonanie oświetlenia i zakup wagi, zakup rękaba do galezi i kruszarki do betonu i gruzu. Projekt zakłada uruchomienie punktu przygotowania do ponownego użycia dla odpadów betonowych i kamiennych do naprawy dróg oraz odpadów drewnianych z przeznaczaniem na paliwo alternatywne
Narewka	Rozbudowa PSZOK w Narewce obejmie w szczególności: utwardzenie nawierzchni i ogrodzenie, budowę wiaty technologicznej do zbiórki odpadów, zakup kontenerów i pojemników, zakup dodatkowego wyposażenia ruchomego, plac manewrowy PSZOK, tereny zieleni, obiekt kontenerowy – biurowy oraz napraw przedmiotów i ich prezentacji wraz z wyposażeniem, 2 przyczepki samochodowe do wywożenia mieszkańcom gminy, oświetlenie terenu PSZOK, monitoring wizyjny, kanalizacja deszczowa, altana (MINIPSZOK – infrastruktura na rzecz przygotowania mieszkańców do systemu kaucyjnego). Projekt zakłada uruchomienie punktu przygotowania do ponownego użycia mebli, tekstyliów, przedmiotów codziennego użytku o niewielkich gabarytach.

34



Siemiatycze miasto	Planowane jest utwardzenie placu, przebudowa i rozbudowa utwardzenia terenu, przebudowa budynku sortowni, zakup ładowarki teleskopowej.
Siemiatycze gmina	Budowa nowego PSZOK
Bielsk Podlaski miasto	Zakup ciężarówki transportowej z funkcją HDS tzw. „hakowicę”, zakup kontenerów i pojemników do gromadzenia odpadów selektywnych.
Bielsk Podlaski gmina	Budowa nowego PSZOK. Brak danych na temat szczegółowego zakresu inwestycji.
Poljeweł	Modernizacja istniejącego PSZOK poprzez: budowę 2 zadaszeń wiat, budowę 1 dodatkowej bramy wjazdowej/wyjazdowej z PSZOK wraz z betonową drogą dojazdową o długości około 60 metrów, zakup pojemników do segregacji zewnętrznej i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, zakup belonowicy prasy do odpadów, budowę kompostowni na odpady zielone, zakup wyposażenia dodatkowego.
Czyże	Zakup wagi najazdowej, zakup kontenerów KP20 – 4 szt., zakup ciągnika z przyczepą hakową, wiaty technologicznej do zbiórki odpadów
Wyżki	Zakup placu i budowa infrastruktury niezbędnej dla funkcjonowania gminnego PSZOK
Narew	Budowa hali, zakup samochodu do wywożenia kontenerów, zakup kruszarki do kruszenia betonu, utwardzenie terenu.
Kleszczel	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą na terenie gminy Kleszczel. Zakres rzeczowy robót będzie obejmował m.in. budowę utwardzonego i ogrodzonego placu wraz z wiatą na odpady a także budynkiem socjalnym. PSZOK wyposażony zostanie w wagę. Odpady gromadzone w specjalnych pojemnikach bądź kontenerach. Teren zostanie oświetlony.
Gródzisk	Budowa nowego PSZOK
Czeremcha	Planowany jest zakup specjalistycznych maszyn i urządzeń do wyposażenia PSZOK tj. ciągnik, przyczepa. Budowa wiaty magazynowej do składowania opału i przechowywania sprzętu.

35

Białowieża	Utwardzenie nawierzchni i ogrodzenie, budowa wiaty technologicznej do zbiórki odpadów, zakup kontenerów i pojemników, zakup dodatkowego wyposażenia ruchomego, plac manewrowy PSZOK, tereny zieleni, obiekt kontenerowy – biurowy oraz napraw przedmiotów i ich prezentacji wraz z wyposażeniem, oświetlenie terenu PSZOK, monitoring wizyjny, kanalizacja deszczowa, altana (MINIPSZOK – infrastruktura na rzecz przygotowania mieszkańców do systemu kaucyjnego). W ramach projektu planowane jest uruchomienie punktu przygotowania do ponownego użycia elektroodpadów
Brańsk miasto	Wdrożenie systemu elektronicznej ewidencji odpadów dostarczonych przez mieszkańców do PSZOK za pomocą kart elektronicznych PSZOK, zakup wózka paletowego, traktora wraz z osprzętem, samochodu ciężarowego z dmc do 3,5t, samochodu ciężarowego z dmc do 10 t, zmaszynami kontenerów i pojemników. W ramach wyposażenia pomieszczenia biurowego, socjalnego i pomieszczeń do magazynowania sprzętu zaplanowano zakup regałów, szafek, krzesel, itp. oraz wykonanie tablic informacyjnych.
Brańsk gmina	Przygotowanie inwestycji: zakup działki pod PSZOK, opracowanie kompletnej dokumentacji projektowej, uzyskanie zgód i zezwoleń. Realizacja inwestycji: budowa PSZOK obejmującego: utwardzony plac, siłosiłki i kontenery na surowce, prasy kontenerowe, hale magazynowe, zakup maszyn i sprzętów min. kruszarka, samochód do transportu odpadów, ładowarka, prasy i inne maszyny niezbędne do wlatwiej pracy PSZOK, zakup pojemników do segregacji odpadów dla mieszkańców segregowanych na potrzeby obiektów użyteczności publicznej. Inwestycja zakłada uruchomienie punktu przygotowania do ponownego użycia odpadów budowlanych.
Działkowice	Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych wraz z kontenerami socjalno biurowym, wiatą na odpady oraz utwardzeniem terenu i infrastrukturą towarzyszącą (ogrodzenie terenu, waga najazdowa, zakup kontenerów na odpady, ciężka edukacyjna, monitoring, oświetlenie)
Gródek	Gmina planuje modernizację istniejącego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w następującym zakresie: zakup i montaż monitoringu wizyjnego, zakup i montaż oświetlenia terenu PSZOK, zakup i montaż obiektu biurowo-socjalnego kontenerowego, wymiana ogrodzenia (zakup i montaż), zakup dodatkowych pojemników do segregacji odpadów
Orla	Budowa nowego PSZOK. Inwestycja zakłada uruchomienie punktu przyjmowania rzeczy używanych niestanowiących odpadu celem ponownego użycia

36



Miebnik	Planowana jest modernizacja/rozbudowa w następującym zakresie: utworzenie nawierzchni i ogrodzenie terenu PSZOK, budowa dodatkowej brzozy wyjazdowej/wyjazdowej z PSZOK, zakup kontenerów i pojemników, budowa boksów, zadanie nad miejscami przyjeżdżającymi na zbiórkę odpadów, wykonanie placu manewrowego na terenie PSZOK, oświetlenie terenu PSZOK, wykonanie kanalizacji deszczowej, zakup samochodu specjalistycznego do zbiórki i transportu odpadów komunalnych, zakup ładowarki do odpadów.
Nurzec- Stacja	Gmina planuje modernizację istniejącego PSZOK, poprzez uzupełnienie istniejącego PSZOK o punkt przyjmowania rzeczy używanych niestanowiących odpadu, celem ponownego użycia.
Bocki	Nowe kontenery, zadanie, utwardzenie terenu, zakup, montaż wagi, budowa magazynów na odpady, zakup sprzętu do obsługi PSZOK.
Miejszycze	Projekt zakładu stworzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w gminie Miejszycze. W ramach projektu przewiduje się min.: zakup działki, na której znajdują się budynki do wykorzystania w codziennym funkcjonowaniu PSZOK, wykonanie ogrodzenia, utwardzenie terenu działki, zakup kontenerów oraz maszyny do przewożenia odpadów. W ramach inwestycji planowane jest zwiększenie ilości dni czynnego PSZOK.
Druliczyn	Wykonanie przyłącza energetycznego wraz z zasilaniem, budowa zaplecza administracyjnego i sanitarnego, zakup kontenerów oraz koszty do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, ogrodzenie terenu, wykonanie odwodnienia placu wraz z wybudowaniem zbiornika na oduki, zakup przyczepy hakowej wraz z kontenerami, utwardzenie placu PSZOK, remont istniejących boksów do gromadzenia odpadów.

5. Budowa instalacji fermentacji odpadów biodegradowalnych pochodzenia komunalnego na terenie istniejącego zakładu MBP w Hajnówce wraz z jednostką wytwórczą energii elektrycznej (CHP) oraz instalacją waloryzacji biogazu do parametrów paliwa bioCNG.

Komplementarność z innymi projektami

Projekt jest komplementarny względem projektu kluczowego energetyczna rewolucja Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia, a także z projektami uzupełniającymi:

1. Usuwanie odpadów zgromadzonych w tzw. „dziłkach wysypiskach” i ich rekultywacja
2. Zakup samochodów zasilanych napędem elektrycznym, wodorem lub LNG/CNG do przewozu odpadów
3. Budowa zakładu przetwarzania odpadów z tworzyw sztucznych w Hajnówce

4. Wprowadzenie na terenie Partnerstwa recyklatów do selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych wraz z programem korzyści dla mieszkańców korzystających z urządzeń
5. Realizacja działań edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym: segregacji i zasilania śmieci, zachęty do ochrony środowiska oraz zapewnienie doradztwa energetycznego

Analiza finansowa

Koszty realizacji wszystkich elementów projektu szacuje się na poziomie 250 – 300 mln PLN

- Przeprowadzenie kompleksowej ekspertyzy – 100 000 zł
- Dostosowanie zakładu ciepłowniczego w Bielsku Podlaskim do nowego źródła zasilania paliwem alternatywnym – 120 000 000 zł
- Budowa sortowni na co najmniej 10 000 ton – 17 000 000 zł
- Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych – ok. 5 000 000 zł (łącznie 55 000 000 zł dla gmin wskazanych w opisie projektu)
- Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych – ok. 3 000 000 zł (łącznie 9 000 000 zł dla gmin wskazanych w opisie projektu)
- Stacje przeładunkowe odpadów komunalnych – 10 000 000 zł
- Budowa instalacji fermentacji odpadów biodegradowalnych – 90 000 000 zł

Możliwe źródła: wkład własny gmin, Fundusze Europejskie 2021-2027, NFOŚiGW, WFOŚiGW, kredyty komercyjne, kapitał prywatny (PPP)

Spodziewane produkty/rezultaty

Wskaźnik A	Liczba nowo powstałych sortowni	
Wartość obecna	0	Wartość docelowa 3
Wskaźnik B	Liczba przeprowadzonych zmian źródła zasilania w zakładach produkujących ciepło	
Wartość obecna	0	Wartość docelowa 1
Wskaźnik C	Liczba nowo wybudowanych i zmodernizowanych Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)	
Wartość obecna	0	Wartość docelowa 27
Wskaźnik rezultatu	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych wytworzonych w ciągu roku ogółem	



Wartość obecna 42,7% Wartość docelowa 60%

Charakterystyka beneficjentów / partnerów (wykonalność Instytucjonalno-prawna)

Współrealizatorzy (partnerzy) (wykonalność Instytucjonalno-prawna)	Beneficjenci (instytucje, podmioty, określone grupy mieszkańców, którzy skorzystają z realizacji projektu)	Ekspert / doradcy (instytucje i organizacje posiadające wiedzę merytoryczną w danym temacie, które warto zaangażować do konsultacji szczegółowych założeń projektu)
<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki Samorządu Terytorialnego wchodzące w skład Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia • Spółki komunalne • Wydziały właściwe dla zadań z obszaru gospodarki odpadami • Stowarzyszenie temat Partnerstwa • Partnerzy prywatni • Eksperto 	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki Samorządu Terytorialnego wchodzące w skład Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia • Mieszkańcy i przedsiębiorcy działający na obszarze Partnerstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekspertsi branżowi • Lokalne Grupy Działania z obszaru Partnerstwa



Priorytet / Cel *zwiększenie efektywności wykorzystania energii, lepsze dostępną przestrzeń*
optymalizacja i poprawa jakości życia mieszkańców poprzez działania na rzecz ochrony środowiska

Tytuł projektu *Energetyczna rewolucja na terenie Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia*

Diagnoza problemu, na który odpowiada projekt *Mając na uwadze kontekst programowanego projektu, jaki jest stan obecny w przedmiotowym obszarze? Jaką rolę może odegrać? Jaką wyznacza rolę? Jaką rolę może odegrać? Jaką rolę może odegrać?*

energetyczna rewolucja lepiej miała na celu zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia w szczególności poprzez zwiększenie udziału energii na terenach słabo rozwiniętych oraz zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym. Działania przyczynią się do redukcji emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, gęsto i wiod oraz redukcji emisji tlenku węgla dzięki zwiększeniu udziału produkcji energii z odnawialnych źródeł. Problemem jest niski efektywność energetyczna w budynkach użytkownika publicznej i w budynkach mieszkalnych. Kluczowym jest długi szlak technicznego cyklu zbudowania inwestycji w zakresie termomodernizacji przyczynią się do zmniejszenia zapotrzebowania na energię, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.

Lokalizacja *Jaki obszar objęty działalnością przewidzianą w projekcie?*
 Łąki Obszar Partnerstwa

Planowany okres realizacji *Jaka jest data?*

Forma i zakres:
 Zakup aut elektrycznych (EV) i
 Zakup aut elektrycznych (EV)
 Zakup aut elektrycznych (EV)
 Zakup dodatkowych autobusów wraz z instalacjami do obsługi pasażerów
 Zakup aut elektrycznych (EV)

Planowane działania wpływające na zrealizację systemu dostarczania energii i ciepła: uzyskiwanie oraz magazynowanie w celu oszczędności, a wymagań indywidualnych klientów zgodnie z zainstalacją energii (EE)

Komplementarność z innymi projektami:
 Projekt jest komplementarny względem projektu składowego budżetu o celach: multiple i nowego zgodnego z zasadami gospodarki obiegu zamkniętego na terenie Partnerstwa Południowo Wschodniego Podlasia, a także z projektami uzupełniającymi:
 1. Promocja energii z odnawialnych źródeł energii
 2. Budowa elektrowni wodnych
 3. Realizacja działań edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie gospodarowania energią i oszczędności w gospodarstwach i budynkach mieszkalnych, zainstalacja paneli solarnych i pomp ciepła oraz zapewnienie dostaw energii zielonej
 4. Rozwój transportu publicznego poprzez budowę nowych przystanków autobusowych i zwiększenie liczby połączeń autobusowych na terenie Partnerstwa

Analiza finansowa:
 Termomodernizacja Budynków – inwestycja: 150 000 zł + 200 zł
 Instalacja fotowoltaiki – 140 000 zł + 300 zł na budynkach

Forma i zakres:
 Zakup 1 autobusu elektrycznego wraz z infrastrukturą – 1 000 000 zł
 Budowa 1000 przystanków pojazdów elektrycznych – 100 000 zł

Możliwe źródła: Wzrost własny gminy, Fundusze Europejskie 2021-2027, NISiGW, Wzrost własny, kredyty komercyjne, kosztów prywatny (PPP)

Spodziewane produkty/wynikaty

Wskaźnik A	Liczba nowych budynków, w których zrealizowano termomodernizację	
Wskaźnik B	Liczba przystanków autobusowych linii przysiółkowych	
Wskaźnik C	Liczba nowych autobusów EV na liniach autobusowych	
Wskaźnik D	Liczba nowych autobusów EV w obszarze inwestycyjnym	
Wartość obecna	0	0
Wartość docelowa	50	1000
Wartość obecna	0	0
Wartość docelowa	1000	1000
Wartość obecna	0	0
Wartość docelowa	1000	1000
Wartość obecna	0	0
Wartość docelowa	1000	1000

Charakterystyka beneficjentów / partnerów (wymagalność instytucjonalno-prawną):
 Jednostki Samorządu Terytorialnego wchodzące w skład Partnerstwa Południowo Wschodniego Podlasia
 Spółki komandytowe
 Partnerzy prywatni

Współwzajemność (partnerzy):
 Wzajemność, podmiotowość, eksperci zaangażowani w realizację projektu

Beneficjenci:
 Mieszkańcy powiatów: otwarte grupy mieszkańców, którzy skorzystają z realizacji projektu
 Jednostki Samorządu Terytorialnego wchodzące w skład Partnerstwa Południowo Wschodniego Podlasia
 Mieszkańcy i przedsiębiorcy działający na obszarze Partnerstwa

Ekspert / Asesorzy:
 Usługi z zakresu: gospodarki wodnej, zarządzania, marketingu w różnych formach, które zostały zaplanowane dla konsultacji i zrealizacji konkretnych projektów
 Eksperti branżowi

1/2 Podprojekt: **Budowa marki i promocja obszaru** (m.in. poprzez stworzenie podręcznika identyfikacji wizualnej, systemu informacji, mobilnej aplikacji i portalu www oraz kampanię promocyjną)

Diagnoza problemu, na który odpowiada projekt
Jaki jest kontekst proponowanego projektu?
 Partnerstwo Południowo Wschodniego Podlasia zawiązało się m.in. w celu inicjowania i realizacji kompleksowych przedsięwzięć rozwojowych w partnerstwie społeczno-gospodarczym.
 Atrakcyjne położenie geograficzne gmin stanowiących Partnerstwo – zalesienie, czyste powietrze i małe zaludnienie, z założenia stanowią o sile regionu i potencjale do rozwoju turystyki, lecznictwa, rolnictwa ekologicznego. Na terenie Partnerstwa występuje obiekt Światowego Dziedzictwa UNESCO „Puszcza Białowieża” oraz kilka obszarów naturalnych prawnie chronionych oraz obszary Natura 2000, co zapewnia bogactwo flory i fauny. Graniczne położenie na przestrzeni lat przyczyniło się do przenikania się kultur, a różnorodność kulturowa i wyznacza stanowi teraz o potencjale tego regionu. Jednocześnie peryferyjne położenie Partnerstwa, zwłaszcza jego wschodnich gmin, powoduje zmniejszony rozwój gospodarczy (poza powiatem bielskim) przy jednoczesnym borykaniu się z depopulacją i innymi zjawiskami demograficznymi. Sąsiedowanie z niestabilnym politycznie krajem niesie z jednej strony ograniczenia gospodarcze, z drugiej zaś strony zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców. Ponadto w czerwcu 2021 r. zaczął się kryzys migracyjny, ze względu na który od września 2021 r. pas przygraniczny został objęty stanem wyjątkowym, a następnie czasowym zakazem przebywania. Ograniczenia te wpłynęły negatywnie na postrzeganie większego obszaru Partnerstwa z ostrożnością przez społeczeństwo i wyraźnie zmniejszyły ruch turystyczny. Choć przetrwałoby obowiązywać rozporządzenie MSWiA o czasowym zakazie przebywania w miejscowościach na obszarze przygranicznym województwa podlaskiego, trzeba będzie jak najszybciej dotrzeć z tą informacją do potencjalnych turystów i zadziałać w szerokim zakresie dla podniesienia podupadłej gospodarki regionów zależnych w dużej mierze od sezonowego ruchu turystycznego.

Jaki jest stan obecny w przedmiotowym obszarze?
 Partnerstwo Południowo Wschodniego Podlasia jest stosunkowo nowym, zrzeszeniem jednostek samorządu terytorialnego, które nie posiada jeszcze marki i wspólnej tożsamości. Gminy i Powiaty Partnerstwa skupione są w różnych innych



stowarzyszeniach JST realizujących szerokie spektrum zadań, w tym z obszaru turystyki i promocji regionu, np. Związek Komunalny Gmin Regionu Puszczy Białowieskiej, Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska, Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania – Tygiel Doliny Buga”, Lokalna Grupa Działania „Puszcza Białowieska”, Lokalna Organizacja Turystyczna „Region Puszczy Białowieskiej”, Lokalna Organizacja Turystyczna „LDT nad Bugiem”. W ostatnich latach powstało wiele inicjatyw mających na celu promowanie konkretnych obszarów województwa podlaskiego, w tym za pośrednictwem portali internetowych takich jak np.:

- <https://bialoweza.travel/> / <https://lgt.bialoweza.pl/> (Lokalna Organizacja Turystyczna „Region Puszczy Białowieskiej”)
- <http://atrakcje.podlasie.pl/>
- <http://podlasie.semtyczne.pl/> (Portal Turystyczny Powiatu Siemiatyckiego)
- <http://zsm-wielki-gošniec-litewski.free.eu/> (Lokalna Organizacja Turystyczna „Wielki Gošniec Litewski”)
- <http://www.tygiel-doliny-buga.pl/> (Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania – Tygiel Doliny Buga”)
- <https://ltdnadbugiem.pl/> (Nadbużańska Lokalna Organizacja Turystyczna)
- <http://www.podluzniowopodlasie.pl/>

Choć część tych portali jest na bardzo wysokim poziomie i zawiera aktualne informacje, obejmują one jedynie wybrane regiony lub powiaty, a nie całe Partnerstwo. Inne strony o podobnej tematyce dostępne w Internecie nie są regularnie aktualizowane bądź certyfikowane pod względem bezpieczeństwa użytkownika.

Analogicznie nie funkcjonuje jeden przewodnik skupiający trasy z całego Partnerstwa ani system oznakowania – identyfikacji wizualnej, czy informacji – pozwalający na wspólnie w ramach Partnerstwa promowanie obszaru Południowo-Wschodniego Podlasia i sekwencje atrakcji tego regionu.

Jeśli chodzi o aplikacje mobilne, dostępne są obecnie (6.2022):

- aplikacja „Poznajcie Podlasie” związana z portalem turystycznym powiatu siemiatyckiego o tym samym tytule
- „Ślaski Puszczy Białowieskiej”, obejmująca dużą część Partnerstwa, ale skupiająca się na szlakach powiązanych z Puszcą Białowieską i otoczeniem „Puszcza Białowieska”
- „Białowiecki Park Narodowy”
- „Hajnowka. Duchowa Witajność”
- aplikacja „Questy – Wyprawy Odkrywców”, zawierająca 16 questów dotyczących Powiatu Hajnowskiego

Na jakie potrzeby odpowiada?

Niniejszy projekt odpowiada na potrzeby samorządów wchodzących w skład Partnerstwa zgłoszone podczas warsztatów i prac Grupy Roboczej opracowującej Diagnostykę i Strategię obszaru Partnerstwa.

Istnieje już wiele flagowych tras turystycznych na terenie Partnerstwa, w tym m.in.:

- Szlak GreenVelo i jego odgałżenie
- Spływy kajakowe na rzekach Naręw, Naręwka, Bug

53

- Szlak Dębów Królewskich i Książąt Litewskich + Drzewo Roku 2021 + Szlaki Pomników Przyrody
- Wielki Gošniec Litewski i Szlak Jagielloński
- Podlaski Szlak Sakralny (samochodowo-motocyklowy)
- Trasa Otwartych Okien
- Szlak architektury drewnianej
- Szlak Bunkrów Mołotowa
- Szlak sokół (w trakcie przygotowania)
- Białowiecki Szlak Transgraniczny
- Szlak bioróżnorodności Puszczy Białowieskiej
- Szlak bioróżnorodności Puszczy Białowieskiej i doliny Narwi
- Szlak kulinarny i inne

Wybór tylko wybranych punktów wartych zainteresowania dla stworzenia jednej flagowej trasy dla Partnerstwa byłby trudny z uwagi na:

- różne grupy turystów i ich odmienne potrzeby
- wielość atrakcji turystycznych w każdej gminie – trudno wybrać flagowy punkt, jeśli wszystkie kogoś mogą zainteresować
- wielość inicjatyw lokalnych gmin i LGD już promujących nowotworzone i istniejące szlaki czy obiekty turystyczne
- niektóre gminy obecne w strukturze Partnerstwa, które nie mają wyraźnego charakteru turystycznego, jak Bielsk Podlaski, choć one również są zainteresowane rozwinięciem oferty turystycznej

W pracach Grupy Roboczej uzgodniono, że istniejące obiekty i trasy turystyczne wymagają jedynie wypromowania, „odświeżenia”, odpowiedniej komunikacji na zewnątrz i oprawy, które to elementy razem złożą się na uszcwiecenie dostępnych atrakcji obszaru.

Do osiągnięcia zakładanego celu niezbędne są:

1. promocja istniejących tras i miejsc z wykorzystaniem jednolitej strategii i formy komunikacji wynikającej ze stworzonej **Identyfikacji wizualnej** obszaru Partnerstwa w szczególności z właściwym terytorialnie wykazaniem statusu i logotypu Obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO
2. modernizacja **portalu Internetowego Partnerstwa i aplikacji na urządzeniu mobilnym** pozwalającej na intuicyjne i kompleksowe zaplanowanie pobytu na terenie Partnerstwa w jednym miejscu w sieci, w tym: wybór i rezerwacja noclegu, zaplanowanie wyżywienia i tras zwiedzania dostosowanych do potrzeb turystów, poznanie folkloru z wykorzystaniem aktualnego kalendarza wydarzeń na terenie Partnerstwa
3. uszcwiecenie atrakcji dzięki identyfikacji wizualnej obszaru Partnerstwa widocznej za pomocą **systemu informacji, tablic, znaków** wskazujących pobliskie atrakcje turystyczne i odległości do kolejnych punktów zainteresowania

54



4. szeroka, zakrojona **kampania promocyjna** wprowadzająca do świadomości odbiorców **markę Partnerstwa** jako regionu atrakcyjnego turystycznie, otwartego i dostępnego dla każdego turysty.

Jaki jest wyzwania adresuje?

Powyzsze dzialania beda odpowiedzia na nastepujace wyzwania:

- brak jednej spójnej tożsamości i marki Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia jako dość świeżo sformułowanego podmiotu o różnorodnej strukturze i walorach przyrodniczych, kulturowych i społeczno-gospodarczych (funkcjonują jedynie marki częściowe, np. Puszcza Białowieska czy Hajnowka, Duchowa Witajność, które mają swoje logo, strategię, Brand Book)
- brak jednego wspólnego dla Partnerstwa miejsca pozyskiwania informacji umożliwiających zaplanowanie pobytu, np. w formie portalu turystycznego i jego wersji w aplikacji na urządzeniu mobilnym łączącego dobre praktyki istniejących tematycznych i lokalnych rozwiązań promujących turystykę w regionie
- trudności w poruszeniu się po licznych atrakcjach regionu, komunikacji pomiędzy pobliskimi atrakcjami w rozproszonym systemie informacji
- konieczność przywrócenia ruchu turystycznego na obszary przygraniczne w ramach specjalnego planu na promocję regionu. Ogólnokrajowa kampania promocyjna w mediach głównego nurtu pomogłaby ponownie zachęcić turystów do odwiedzania atrakcji turystycznych w rejonie przygranicznym

Jaki obszar obejmą działania przewidziane w projekcie?

Lokalizacja

Ze względu na swój charakter, budowa identyfikacji wizualnej, promocja marki Partnerstwa, systemu informacyjnego, portalu turystycznego dla Partnerstwa i aplikacji mobilna dotyczyć będą całego obszaru Partnerstwa – wszystkich 28 gmin i 3 powiatów.

Planowany okres realizacji

Lata 2024 - 2030

Opis projektu

Na czym polega projekt? Jaki jest planowany zakres działań?

Przedsięwzięcie będzie polegało na utworzeniu unikatowej marki Południowo-Wschodniego Podlasia łączącej w sobie walory gmin wchodzących w skład Partnerstwa jako ponadlokalnego produktu turystycznego na skalę krajową.

Jako składowe tego projektu zaplanowano:

1. Stworzenie **Identyfikacji wizualnej** obszaru Partnerstwa w formie podręcznika marki wraz z jednolitą strategią komunikacji dla Partnerstwa, z uwzględnieniem opracowania: logotypu i hasła, kolorystyki, (doboru) kroju pisma, wyglądu produktów oraz ich opakowań (eventualnie tylko z uwzględnieniem elementu identyfikacji wizualnej), szaty zewnętrznej materiałów promocyjnych itd.

55

2. Zaprojektowanie i rozwój **portalu Internetowego Partnerstwa i aplikacji na urządzeniu mobilnym** pozwalających na intuicyjne i kompleksowe zaplanowanie pobytu na terenie Partnerstwa w jednym miejscu w sieci, w tym: wybór i rezerwacja noclegu, zaplanowanie wyżywienia i tras zwiedzania dostosowanych do potrzeb turystów, ocena dostępności atrakcji, aktualny kalendarz wydarzeń na terenie Partnerstwa. Wdrożenie portalu będzie skoordynowane z serią szkoleń dla mieszkańców Partnerstwa, zwłaszcza związanych z branżą turystyczną
3. Wykonanie jednolitego spójnego z identyfikacją wizualną obszaru Partnerstwa **systemu informacji turystycznej w formie przydrożnych tablic, znaków** wskazujących pobliskie atrakcje turystyczne i odległości do kolejnych punktów zainteresowania w pobliżu
4. **Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii promocyjnej dla rejonu Partnerstwa** wprowadzającej do świadomości odbiorców **markę Partnerstwa** jako regionu atrakcyjnego turystycznie, otwartego i dostępnego dla każdego turysty

Dzięki powyższym działaniom projekt przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej Partnerstwa na tle kraju w świetle wyzwań związanych z sytuacją nadgraniczną i czasowymi ograniczeniami przebywania na tych terenach. Powyższe działania zwiększą również uszcwiecenie atrakcji rozumiane jako dostępność informacji na temat całego obszaru Partnerstwa w jednym miejscu oraz równomierne rozprzodzenie ruchu turystycznego w ramach sieci atrakcji turystycznych

Efekty realizacji projektu

Projekt ma oczywisty pozytywny wpływ na wszystkie gminy wchodzące w skład Partnerstwa. Po połączeniu rozproszonych informacji w jednym Portalu pod wspólną marką, wytworzy się synergia i wzmożni skala działań promocyjnych, która pomoże zaistnieć również mniej popularnym turystycznym gminom wśród atrakcji najbardziej rozpoznawalnych a znajdujących się w pobliżu. Zespół działań składających się na projekt przyczyni się do bardziej dostępnego doświadczenia planowania pobytu w regionie dla turysty oraz pomoże odkryć nowe zaskakujące miejsca na wcześniej wytyczony trasie.

Budowa marki i jednolitego systemu komunikacji obejmuje wiele wymiarów:

- komunikacyjny – zwiększenie świadomości marki obszaru Partnerstwa i dostępnych na tych terenach atrakcji turystycznych
- gospodarczy – zwiększenie ruchu turystycznego i podniesienie poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- cyfrowy – dostępność informacji i możliwość intuicyjnego planowania pobytu z wykorzystaniem portalu internetowego i aplikacji mobilnej

56



Komplementarność z innymi projektami

Planowane stworzenie identyfikacji wizualnej dla Partnerstwa wraz z portalem, aplikacją i systemem komunikacji zewnętrznej ma charakter uzupełniający do innych projektów związanych z uściśleniem oferty turystycznej na obszarze partnerstwa: dostępność komunikacyjna i wspieranie rozwoju kompleksowej oferty turystycznej i zatrudnienia. Są to także działania kompatybilne z przyszłymi projektami dotyczącymi rozwoju rolnictwa (skracanie łańcucha dostaw, lepszy dostęp do bezpośredniej oferty rolników) ochrony środowiska na obszarze Partnerstwa czy rozwoju postaw przedsiębiorczych ze szczególnym uwzględnieniem możliwości wykorzystania endogennego potencjału obszaru.

Etap III. Wdrożenie systemu informacji turystycznej w formie tablic, znaków, witaczy, kierunkowskazów: 2 520 000 PLN
Etap IV. Kampania promocyjna dla rejonu Partnerstwa: 3 500 000 PLN

Razem szacunkowy koszt podprojektu: 6 320 000 PLN

Spodziewane produkty/rezultaty

Etapy realizacji

Jak poszczególne działania / etapy projektu powinny zostać rozłożone w czasie?

Główne działania i planowane terminy

Etap I. Stworzenie identyfikacji wizualnej obszaru Partnerstwa w formie podręcznika marki wraz z jednolitą strategią komunikacji

- Postępowanie publiczne wylaniające wykonawcę
- Stworzenie identyfikacji wizualnej obszaru Partnerstwa w formie podręcznika marki wraz z jednolitą strategią komunikacji dla Partnerstwa. Opracowanie: logotypu i hasła, kolorystyki, (dobór) kroju pisma, wyglądu produktów oraz ich opakowań, szata zewnętrzna materiałów promocyjnych itd.

Etap II. Zaprojektowanie i rozwój portalu internetowego Partnerstwa i aplikacji na urządzenia mobilne

- Postępowanie publiczne wylaniające wykonawcę BRD/FRD
- Opracowanie szczegółowych wymagań biznesowych i funkcjonalnych
- Postępowanie publiczne wylaniające wykonawcę Portalu / Aplikacji
- Zaprojektowanie i rozwój Portalu / Aplikacji
- Szkolenia dla mieszkańców dot. korzystania z Platformy/Aplikacji

Etap III. Wdrożenie systemu informacji turystycznej w formie tablic, znaków, witaczy, kierunkowskazów

- Postępowanie publiczne wylaniające wykonawcę systemu znaków
- Wykonanie i montaż znaków systemu informacji turystycznej w gminach Partnerstwa

Etap IV. Kampania promocyjna dla rejonu Partnerstwa

- Postępowanie publiczne wylaniające realizatora kampanii i dostawcę materiałów promocyjnych
- Przygotowanie koncepcji kreatywnej kampanii na podstawie Portretu obszaru Partnerstwa (Diagnozy) i spotkań z przedstawicielami Partnerstwa (działy promocyjne)
- Realizacja kampanii w mediach

Analiza finansowa

Stacowane koszty przedsięwzięcia – Podprojektu kluczowego:

Etap I. Stworzenie identyfikacji wizualnej obszaru Partnerstwa: 80 000 PLN

Etap II. Zaprojektowanie i rozwój portalu internetowego Partnerstwa i aplikacji na urządzenia mobilne: 220 000 PLN

Wskaźnik A

Podręcznik identyfikacji wizualnej dla Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia

Wartość obecna 0 Wartość docelowa 1

Wskaźnik B

Portal internetowy Partnerstwa o charakterze informacyjno-turystycznym

Wartość obecna 0 Wartość docelowa 1

Wskaźnik C

Liczba działań promocyjnych dla Partnerstwa o zasięgu ponadlokalnym [szt.]

Wartość obecna 0 Wartość docelowa 1

Wskaźnik D

Liczba tablic i znaków służących uściśleniu atrakcji Partnerstwa

Wartość obecna 0 Wartość docelowa 280

Wskaźnik E

Liczba uczestników szkoleń zawodowych i doskonalących dla mieszkańców w obszarze prezentacji oferty i marketingu za pośrednictwem nowopowstałego Portalu [szt.]

Wartość obecna 0 Wartość docelowa 800

Wskaźnik rezultatu

Stopień wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych (%) wg GUS (VII 2021. Średnia dla 3 powiatów: bielskiego, hajnowskiego, siedleckiego)

Wartość obecna 34,6 Wartość docelowa 38,0

Charakterystyka beneficjentów / partnerów (wykonalność instytucjonalno-prawna)

Współrealizatorzy (partnerzy)

Institucje, podmioty, eksperci zaangażowani w realizację projektu

Beneficjenci

Institucje, podmioty, określone grupy mieszkańców, którzy skorzystają z realizacji projektu

Ekspert / doradcy

Osoby i organizacje posiadające wiedzę merytoryczną w danym temacie, które warto zaangażować do konsultacji szczegółowych założeń projektu

- Jednostki Samorządu Terytorialnego

57

58



- wchodzące w skład Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia
- Lider projektu: Powiat Hajnowski
- Wydziały właściwe dla zadań z obszaru promocji, edukacji i spraw społecznych w JST
- Wydziały właściwe dla infrastruktury dróg gminnych i powiatowych, Zarządy Dróg
- Regionalne i lokalne Organizacje Turystyczne
- Lokalne Grupy Działania z obszaru Partnerstwa

- Jednostki Samorządu Terytorialnego wchodzące w skład Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia
- Mieszkańcy i przedsiębiorcy działający na obszarze Partnerstwa w branżach związanych z turystyką, gastronomią, organizacją wydarzeń, usługami, itp.

- Pracownicy urzędów wyższych, w tym głównie wydziałów Turystyki i rekreacji, Marketing i Promocja, Geografia, Biologia, Futurologia, Energetyka, itp. oraz eksperci branżowi z ww. obszarów badający i mający doświadczenia z Partnerstwa
- Regionalne i lokalne Organizacje Turystyczne
- Lokalne Grupy Działania z obszaru Partnerstwa

Priorytet i / Cel

Cel strategiczny 2 - Konkurencyjna gospodarka

Cel operacyjny 2.1. Zwiększenie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej poprzez rozwój oferty turystycznej oraz promowanie marki obszaru

Tytuł projektu

Projekt kluczowy: Uściślenie atrakcji turystycznych poprzez budowę marki obszaru Partnerstwa i intuicyjnych narzędzi do planowania pobytu na terenie Południowo-Wschodniego Podlasia

Podprojekt: Zapewnienie dostępności komunikacyjnej i budowa/modernizacja niezbędnej infrastruktury podnoszącej atrakcyjność i dostępność przestrzeni oraz obiektów o wysokim potencjale turystycznym

Diagnoza problemu, na który odpowiada projekt

Jaki jest kontekst proponowanego projektu?

Partnerstwo Południowo-Wschodniego Podlasia zawiązało się m.in. w celu inicjowania i realizacji kompleksowych przedsięwzięć rozwojowych w partnerstwie społeczno-gospodarczym

Atrakcyjne położenie geograficzne gmin stanowiących Partnerstwo – zalesienie, rzeźka wodna i akweny, czyste powietrze i małe zaludnienie, z założenia stanowią o sile regionu i potencjale do rozwoju turystyki, leżnictwa i rolnictwa i ekologii. Na terenie Partnerstwa występuje Obiekt Światowego Dziedzictwa UNESCO „Puszcza Białowieńska” oraz liczne obszary naturalne prawnie chronione oraz obszary Natura 2000, co zapewnia bogactwo flory i fauny. Graniczne położenie na przestrzeni lat przyczyniło się do przenikania się kultur o różnorodności kulturowa i wyznaniowa stanowi teraz o potencjale tego regionu. Jednocześnie ceryferyjne położenie Partnerstwa wpływa na stosunkowo mniejszą sieć dróg umożliwiających sprawną komunikację pomiędzy poszczególnymi gminami. Istniejące obecnie ścieżki rowerowe i szlaki turystyczne, ze względu na brak odpowiedniej nawierzchni i warunków do jazdy, nie zawsze pozwalają na płynną kontynuację zaplanowanej podróży czy wycieczki. Wiele dróg asfaltowych nie posiada jeszcze równoległej możliwości poruszania się po bezpiecznie wytyczonym szlaku pieszo-rowerowym/pieszo-jedynym

Jaki jest stan obecny w przedmiotowym obszarze?

Na terenie Partnerstwa rozciąga się sieć szlaków turystycznych: rowerowych, pieszych, do Nordic Walking i wodnych. Szlaki piesze koncentrują się w rejonach o wysokich walorach przyrodniczych – w Puszczy Białowieńskiej, w Puszczy Knyszyńskiej i w dolinach głównych rzek. Wśród najważniejszych szlaków rowerowych wymienić można Białowiecki Szlak Transgraniczny, Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, Nadbużański Szlak Rowerowy i Podlaski Szlak Rozum. Złoty szlak zlokalizowane na obszarze

59

60



Partnerstwa – Supraśl, Narew, Narewka, Bug, a także mniej uczęszczana rzeka Nurzec, stwarzają dobre warunki dla turystyki wodnej, w szczególności kajakarstwa.

Uzupełnieniem powyższych szlaków są szlaki tematyczne, dla wyścienia których podstawą stała się bogata historia i dziedzictwo kulturowe regionu. Zaliczyć do nich można samochodowy Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej, a także szlaki promujące turystykę kulturową, etniczną i pielgrzymkową: Szlak Krainy Otwartych Okienic, Szlak Religii Województwa Podlaskiego, Szlak Prawosławnych Świętyń i Podlaski Szlak Kulturowy „Drzewo i Sacrum”

Poziom zagospodarowanie przestrzeni turystycznej w skali całego województwa określany jest jako relatywnie niski. Dotyczy to nie tylko szlaków turystycznych i szkieletów rowerowych, ale także innych obiektów małej infrastruktury turystycznej związanych z zagospodarowaniem terenów kąpielisk i nabrzeży, czy szczegółowym oznakowaniem terenów rekreacyjno-turystycznych. Ponadto, stosunkowo ograniczona jest oferta aktywności sportowo-rekreacyjnych (ze względu na niewielką liczbę wypoczynialni sprzętu), a także oferta aktywności zorganizowanych.

W ostatnich latach powstała – również dzięki środkom ze źródeł zewnętrznych i z Unii Europejskiej – wiele szkieletów rowerowych mających na celu skomunikowanie konkretnych obszarów gmin i powiatów cieszących się zainteresowaniem turystów.

Na obszarze Partnerstwa znajdują się też liczne szlaki rowerowe, w tym Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, który przebiega bezpośrednio przez gminy Partnerstwa: Gródek, Michałowo, Białowieża, Hajnówka, Dubicze Cerkiewne, Kleszczele, Czeremcha, Mielnik. Szlak ten przebiega także przez Puszcze Białowieską i stanowi znaczącą atrakcję turystyczną regionu.

Na jakie potrzeby odpowiada? Jakie wywołana adresuje?

Niniejszy projekt odpowiada na potrzeby samorządów wchodzących w skład Partnerstwa zgłoszone podczas warsztatów i prac Grupy Roboczej opracowującej Diagnostykę i Strategię obszaru Partnerstwa. Gminy Partnerstwa zgłosiły

- problemy komunikacyjne Partnerstwa – pewną niespójność terytorialną obszaru i ograniczenia dla większej mobilności mieszkańców i turystów,
- troskę o ochronę środowiska, konieczność prowadzenia inwestycji rozwojowych i minimalizujących presję turystyczną na obszarach chronionych, np. w formie budowy i wytyczenia nowych szkieletów rowerowych,
- istnieje wiele tras wymagających uzupełnień i połączeń z już istniejącymi trasami i szkieletami rowerowymi dla lepszego wykorzystania potencjału istniejącej infrastruktury i przeniesienia korzyści z ich obecności na szerszy obszar terytorialny,
- potrzebę uszczelnienia atrakcji na terenie Partnerstwa rozumianego jako lepsze skomunikowanie dostępnych punktów zainteresowania – atrakcji turystycznych,
- przestarzałą infrastrukturę niektórych szlaków, tras spływów kajakowych wymagającą modernizacji.

- niewystarczająca ilość terenów utwardzonych i uzbrojonych w węzeł sanitarny/ media, w tym przyjazni terenów przy szlakach, pól campingowych i camperowych oraz stacji obsługi rowerów czy ładowania samochodów elektrycznych, które odpowiadałyby na zmieniające się potrzeby i sposób podróżowania turystów,
- potrzebę tworzenia wyposażenia sprzętów umożliwiających uprawianie aktywnej rekreacji turystyki, w tym rowerów, meksków, kajaków, itp.
- chęć zwiększenia dostępności obiektów na istniejących trasach, w tym dostępności architektonicznej i informacyjnej,
- potrzebę inwestowania w potencjał turystyczny obszaru partnerstwa.

Tym samym projekt odpowiada na

- cel strategiczny 1 Wysokiej jakości, łatwo dostępna przestrzeń i 3 Podnoszenie dostępności komunikacyjnej oraz na
- cel operacyjny 2.1. Zwiększenie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej poprzez rozwój oferty turystycznej oraz promowanie marki obszaru

Szkielety rowerowe i pieszo-rowerowe poprawią jakość życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszaru, wpłyną pozytywnie na jakość środowiska naturalnego, pomogą utrzymać dobre zdrowie dla osób przebywających na obszarze Partnerstwa lub odwiedzających te rejony w celu uprawiania aktywnej rekreacji i turystyki.

Projekt uwzględniający odpowiednie przygotowanie i uzbrojenie terenów dla ruchu turystycznego w pozytywny sposób wpłynie także na rozwój turystyki w regionie, w szczególności turystyki świadomej potrzeb ochrony środowiska, dbania o czystość, z poszanowaniem lokalnych walorów przyrodniczych.

Dla uszczelnienia atrakcji turystycznych i zwiększenia powiązań o charakterze komunikacyjnym pomiędzy poszczególnymi gminami, rozbudowa i uzupełnienie sieci szkieletów rowerowych i pieszo-rowerowych na terenie całego partnerstwa będzie korzystnym rozwiązaniem.

Żądanie o dostępność stworzonych przestrzeni i usług przysługują także do zwiększenia możliwości uprawiania turystyki wśród osób o specjalnych potrzebach i grup zagrożonych wykluczeniem (w tym wśród osób starszych i osób z niepełnosprawnościami).

Lokalizacja

Jaki obszar obejmą działania przewidziane w projekcie?

Ze względu na swój charakter, budowa poniżej wskazanych szkieletów rowerowych dotyczy będzie gmin, na terenie których będą one przebiegać. Pozostałe elementy projektu dotyczące dostępności i dostępności komunikacyjnej mogą być umiejscowione na terenie całego Partnerstwa – wszystkich 28 gmin i 3 powiatów.

Planowany okres realizacji

Lata 2024-2030



Opis projektu

Na czym polega projekt? Jaki jest planowany zakres działań?

Zamysłem projektu jest uzupełnienie połączeń w granicach partnerstwa w formie szkieletów rowerowych / pieszo-rowerowych, co:

- pozwoli na uszczelnienie komunikacji rowerowej w ramach Partnerstwa,
- pozwoli na uszczelnienie atrakcji turystycznych,
- ułatwi łączenie oferty turystycznej regionu w spójną całość.

W odpowiedzi na wyżej wymienione potrzeby i wyrwania, jako składowe projektu zaplanowano poniższe elementy:

- Budowa i modernizacja szkieletów rowerowych, w tym m.in.
 - Bielsk Podlaski – Hajnówka
 - Hajnówka – Białowieża
 - Białowieża – Granica Państwa
 - Hajnówka – Narewka
 - Michałowo – Gródek
 - Siemiatycze – Kleszczele
 - Szkielet wokół Białowieży i Polany Białowieskiej
 - Przyłączenie Drohiczyń do trasy rowerowej GreenVelo
 - Inne szkielety pieszo-jedynie, np. łączące się z trasą GreenVelo
 - Bielsk Podlaski – Narew – przyłączenie do trasy rowerowej Green Velo,
 - Hototy – Kotły z uwzględnieniem drogi prowadzącej przy leśnictwie Hototy,
 - Bielsk Podlaski – Strabla (do rzeki Narew),
 - Bielsk Podlaski – Wyzki – Topczewo – Hodyszewo (z uwzględnieniem takich miejsc sakralnych jak np. sanktuarium Matki Bożej Pojednania oraz zabytkowej drewnianej kaplicy ze źródełkiem w Hodyszewie),
 - Bielsk Podlaski – Brańsk (Dk 66),
 - Brańsk – Rudka – Ciechanowiec (z uwzględnieniem takich miejsc o walorze turystycznym jak np. Pałac Ossolińskich w Rudce, Muzeum Rolnictwa w Ciechanowiecu),
 - Brańsk – Ulendy – Granne z uwzględnieniem drogi prowadzącej w kierunku Żółtego Zakątka w Korynach (miejsca turystycznego, w którym znajdują się w szczególności: ogród botaniczny, ogród zoitowy oraz skansen i zagrody ze zwierzętami gospodarskimi),
 - Bielsk Podlaski – Orla – Szczyty – droga wojewódzka z Bielska Podlaskiego do Hajnówki
 - Maliniki (droga Majowa) – Szeźnie – Orla
 - Żelazka – Kleszczele

W ramach projektu zaplanowano uzupełnienie sieci szkieletów rowerowych m.in. o następujące główne odcinki tras:

Lp.	Odcinek trasy rowerowej	Planowana długość nowego odcinka
1.	Bielsk Podlaski – Hajnówka	50 km

2.	Hajnówka – Białowieża	25 km
3.	Białowieża – Granica Państwa	2 km
4.	Hajnówka – Narewka	18,5 km
5.	Michałowo – Gródek	9,5 km
6.	Siemiatycze – Kleszczele	40 km
7.	Szkielet wokół Białowieży i Polany Białowieskiej	15 km
8.	Przyłączenie Drohiczyń do trasy rowerowej GreenVelo	25 km
9.	Szkielet pieszo-rowerowa nad rzeką Narewka w Białowieży	5 km
10.	Brańsk – Rudka – Ciechanowiec (z uwzględnieniem takich miejsc o walorze turystycznym jak np. Pałac Ossolińskich w Rudce, Muzeum Rolnictwa w Ciechanowiecu)	25 km
11.	Bielsk Podlaski – Narew – przyłączenie do trasy rowerowej Green Velo	25 km
12.	Hototy – Kotły z uwzględnieniem drogi prowadzącej przy leśnictwie Hototy	15 km
13.	Bielsk Podlaski – Strabla (do rzeki Narew)	20 km
14.	Bielsk Podlaski – Wyzki – Topczewo – Hodyszewo (z uwzględnieniem takich miejsc sakralnych jak np. sanktuarium Matki Bożej Pojednania oraz zabytkowej drewnianej kaplicy ze źródełkiem w Hodyszewie)	52 km
15.	Bielsk Podlaski – Brańsk (Dk 66)	25 km
16.	Brańsk – Ulendy – Granne z uwzględnieniem drogi prowadzącej w kierunku Żółtego Zakątka w Korynach (miejsca turystycznego, w którym znajdują się w szczególności: ogród botaniczny, ogród zoitowy oraz skansen i zagrody ze zwierzętami gospodarskimi)	40 km
17.	Bielsk Podlaski – Orla – Szczyty – droga wojewódzka z Bielska Podlaskiego do Hajnówki	16 km
18.	Maliniki (droga Majowa) – Szeźnie – Orla	7 km
ŁĄCZNE		337,8 km

Nowo utworzone trasy mają łączyć łącznie **blisko 338 km**. Burdzo istotnym zadaniem jest stworzenie sieci szkieletów rowerowych i związana z tym budowa szkieletów rowerowych w obrębie istniejących dróg publicznych w miastach powiatowych Partnerstwa: Hajnówka, Bielsk Podlaski i Siemiatycze oraz miejscowościach gminnych.

- Przedłużenie/modernizacja szlaków, tras spływów poprzez przygotowanie/uzupełnienie infrastruktury



- Przygotowanie terenów, w tym: **utwardzenie, budowa przystani, zbrojenie terenów przy szlakach**: węzeł sanitarny/ media na polach kampingowych i dla kamperów, obejmujące m.in. działania zestawione w tabeli poniżej.

Lp.	Dostępne walory/uwarunkowania	Nowostworzone walory / nowa wartość
1.	Nieruchomość gmina przylegająca do istniejącej infrastruktury turystycznej – stancji kajakowej w Narewce	Punkt Postojowy dla kamperów w Narewce wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą i wiszącą kładką pieszą o długości ok. 35 m łączącą parking kamperów z istniejącą infrastrukturą turystyczną Stancji Kajakowej
2.	Zbiornik Wodny Siemianówka, niezagospodarowane plaże	Budowa / modernizacja plaż oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych nad Zbiornikiem Wodnym Siemianówka wraz z towarzyszącą infrastrukturą w gminie Narewka
3.	Dokumentacja	Pole dla kamperów i pole campingowe w Mielniku
4.		Pole dla kamperów w Hajnówce na okraju Puszczy Białowiejskiej
5.		Budowa miejsc rekreacyjnych wzdłuż rzeki Nurzec i zagospodarowanie terenów przy stawach (Bocki)
6.	Zbiornik retencyjny	Budowa przystani kajakowej na rzece Nurzec, zagospodarowanie terenu przy zbiorniku retencyjnym w Brańsku poprzez budowę pomostu, punktu postoju dla kamperów wraz z niezbędną infrastrukturą i budowę obiektów sportowo-rekreacyjnych (m. Brańsk)
7.	Działka nr geod. 255 (własność Gminy Wyszk), przylegająca bezpośrednio do rzeki Narew, teren niezagospodarowany	Zagospodarowaniu terenu nieruchomości oznaczonej nr geod. 255 położonej w obrębie Strabla – tyse. Inwestycja objęte zostaną następujące elementy: miejsca postojowe, wata rekreacyjna, siłownia napowietrzna wraz z placem zabaw, boisko do gry w siatkówkę, sanitariaty, śmietnik, przystań dla kajaków, pole biwakowe, stoły, lawki oraz grilli, oświetlenie placu, plaża (Wyszk)
8.		Zagospodarowanie nabrzeża dla przystani kajakowej przy zbiorniku przy terenie podstawowej w Białowieży , wykonanie pomostu edukacyjno-widokowego z miejscem do wodowania kajaków, plaży publicznej z towarzyszącą infrastrukturą techniczną



9.		Budowa ścieżki edukacyjno-turystycznej w koronach drzew wraz z wieszakami i infrastrukturą techniczną
10.		Budowa parkingu i drożdzu do przystanku kolejowego w miejscowości Kleszczale (przy DK nr 66)
11.		Stacje do obsługi rowerów i kosze na śmieci przy ścieżkach rowerowych w Mielniku
12.	Milejczyce – zbiornik wodny „Wal”, działka oznaczona nr geod. 577 w obrębie Milejczyce	Sieć e-bike w Hajnówce I na terenie całego Partnerstwa – łącznie około 30 stacji e-bike, Zagospodarowanie zbiornika wodnego na cele turystyczne w Miejliczynie oraz utworzenie miejsca przystanku kamperów wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną oraz adaptacja zbiornika wodnego na cele rekreacyjne obejmująca utworzenie kąpieliska oraz wypożyczalni sprzętu wodnego
13.	Prace przygotowawcze i planistyczne dla budowy zbiornika retencyjnego	Budowa zbiornika retencyjnego z infrastrukturą towarzyszącą i zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjne wypoczynkowe (w tym pole biwakowe, pole dla kamperów) w miejscowości Orle
14.		Rekultywacja i zagospodarowanie terenów w gminie Perlejewo <ul style="list-style-type: none"> wzdłuż rzeki Pełchówki w obrębach Perzyski Perlejewo – pomiędzy mostami w Perzyskach i w Perlejewie wraz z ewentualną budową zbiornika wodnego wokół dawnego zbiornika wodnego w miejscowości Nowe Granne nad rzeką Bug w miejscowości Granne
15.	Centrum Turystyki i Promocji Kraina Żubra z punktem informacji turystycznej, parkingiem, placem zabaw, wiatą, przy drodze wojewódzkiej na trasie Hajnówka Białowieża	Zagospodarowanie obiektu i terenu wokół pod kątem edukacji przyrodniczo-ekologicznej, kina plenerowego, wypożyczalni sprzętu, stoisk/a dla kamperów, stanowisko ładowania samochodów elektrycznych, ogrodzenie nieruchomości
16.	Trwają prace przygotowawcze i planistyczne dla potrzeb budowy węzła kulturowego	Budowa zintegrowanego systemu zbiorników retencyjnych wraz z infrastrukturą techniczną i zagospodarowaniem doliny rzeki Białej wraz z budową centrum informacyjno-turystycznego



parku rekreacyjnego w mieście Bielsk Podlaski. Między innymi podjęto uchwałę intencyjną w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w ramach współpracy z Politechniką Białostocką sporządzono koncepcje zagospodarowania doliny rzeki Białej, wykonano badania geologiczne gruntu i ekspertyzę jakości wody w rzece Białej.

17.		Budowa Ośrodka Zarządzającego i Edukacyjnego OSD UNESCO „Puszcza Białowieża” w Białowieży
18.		Wykonanie zbiornika wodnego do celów retencyjnych i rekreacyjnych (m.in. plaża gminna, miejsce łowienia ryb, miejsce postoju kamperów, część rekreacyjna z placem zabaw, droga dogazdowa)

- Utwardzenie, budowa, modernizacja SZLAKÓW** obejmujące m.in. działania zestawione w tabeli poniżej.

Lp.	Dostępne walory/uwarunkowania	Nowostworzone walory / nowa wartość / nowa atrakcja turystyczna w formie SZLAKU
1.		Budowa ścieżki edukacyjno-kulturowej na terenie dawnego przodnika (tzw. Zamczysko) w m. Brańsk
2.		Ścieżka edukacyjna w Parku Miejskim w Hajnówce
3.		Budowa pomostu/ molo, ścieżki edukacyjnej, wiaty rekreacyjnej, wieży widokowej w Kleszczalach
4.		Szlak kajakowy na rzece Narewka (Białowieża)
5.	Przejście graniczne Polska Białoruś, dobrze rozwinięty	Modernizacja szlaków i mała infrastruktura (Czeremcha)



węzeł kolejowy, obiekty agroturystyczne

6.		Budowa kładki pieszej rowerowej na Bugu.
7.		Nowe szlaki turystyczne: szlak BUNKRÓW LINII MOLOTOWA – opracowanie koncepcji rozwoju produktu turystycznego, jakim są bunkry z okresu II WS (Mielnik)
8.	Działka stanowiąca własność Gminy położona bezpośrednio przy rzece Narew	Utworzenie szlaku kajakowego po rzece Narew z miejscem wodowania w Bondarach, przy moście drogowym – dz. nr m. ewid. geod. 660 (obr. Łuka), kilometr od rzeki Narew – 438.5 i 138.58), wykonanie zjazdu, wata, miejsce na przenośne toalety, wyrównanie brzegu do wodowania i wyciągania kajaków wraz z punktami sprzedaży produktów regionalnych usytuowanych wzdłuż biegu szlaku (m. Narewka)
9.		Modernizacja i rozbudowa infrastruktury szlaku kajakowego na odcinku kowy Most – Rybaki. Planowana jest budowa obiektu inżynierii wodno-łęgowej umożliwiającego pokonanie przeszkody jaką jest jaz w miejscowości Narewka (śluz, równowaznia etc.)
10.		Rozbudowa ścieżki edukacyjnej Perlejewo – Granne i odcinek Perlejewo – Moczydły Pszczółki (Perlejewo)
11.	Walory przyrodniczo-kulturowe regionu Puszczy Białowiejskiej	Modernizacja istniejących szlaków rowerowych i tworzenie nowych na terenie Powiatu Hajnowskiego (utwardzenie nawierzchni, ustawienie małej infrastruktury, oznakowanie, modyfikacja przebiegu, łączenie z obszarem całego Partnerstwa itp.)
12.	Walory przyrodniczo-kulturowe regionu Puszczy Białowiejskiej	Modernizacja szlaków do Nordic Walking

- tworzenie wypożyczalni sprzętów (rowerów, meksków, kajaków...)
- zwiększenie dostępności obiektów na istniejących trasach



Dzięki powyższym działaniom projekt przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej Partnerstwa wśród turystów nastawionych na aktywny wypoczynek bądź podróżujących coraz bardziej popularnymi kamperami i autami elektrycznymi.

Powyższe działania zwiększą również ucieleśnienie atrakcji rozumiane jako dostępność komunikacyjna w celu równomiernego rozprowadzenia ruchu turystycznego w ramach sieci atrakcji turystycznych.

Efekty realizacji projektu

Projekt ma oczywisty pozytywny wpływ na wszystkie gminy wchodzące w skład Partnerstwa, a zwłaszcza na gminy, w których będzie przebiegał nowy fragment sieci szlaków rowerowych. Po połączeniu istniejących tras rowerowych pod wspólną marką Partnerstwa oraz uzupełnieniu infrastruktury istniejących obiektów czy stworzenie nowych uzbrojonych terenów dla potrzeb turystyki, wytworzy się synergia i wzmacni skala działań promocyjnych, która pomoże zaistnieć również mniej popularnym turystycznie gminom spośród atrakcji najbardziej rozpoznawalnych a znajdujących się w pobliżu.

Zespół działań składających się na projekt przyczyni się do bardziej dostępnego doświadczenia pobytu w regionie dla turysty oraz pomoże zaplanować spójną ciągłą trasę, by odkryć nowe zaskakujące miejsca na wcześniej niedostępnych szlakach.

Realizacja projektu obejmuje wiele wymiarów:

- gospodarczy – zwiększenie ruchu turystycznego i podniesienie poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców przez usługi związane z noclegami, turystyką rowerową, utrzymaniem sprzętu czy jego wypożyczeniem
- infrastrukturalny – poprzez rozbudowę infrastruktury drogowej i turystycznej dla turystyki rowerowej, kamperowej, namiotowej
- środowiskowy – zachęta do poruszania się rowerem i pojazdami elektrycznymi i umożliwienie jej na jak największym obszarze jako alternatywy dla poruszania się tradycyjnie napędzanym samochodem, co będzie mieć pozytywny wpływ na jakość powietrza,
- przeziębny – poprawa dostępności komunikacyjnej poszczególnych gmin.

Chociaż budowa szlaków rowerowych i/lub pieszo-rowerowych, zwiększenie dostępności obiektów i utwardzenie/zbrojenie terenów przy szlakach to przedsięwzięcia inwestycyjne, powstała infrastruktura pozwoli także na dalszy rozwój turystyki również w zakresie działań miękkich, aktywizujących lokalne społeczności dla wspólnego tworzenia wydarzeń (np. kajakowych, rowerowych i kamperowych), takich jak rajdy, wyścigi objazdowe, spływy czy wycieczki nowych szlaków na obszarze Partnerstwa.

Realizacja projektu przyczyni się także do poprawy dostępności komunikacyjnej na terenie Partnerstwa, zwłaszcza na terenie gmin, którym dotychczas brakowało połączeń z pobliskimi trasami rowerowymi.

Niewątpliwie planowana rozbudowa sieci szlaków rowerowych i infrastruktury towarzyszącej przyległej do punktów zainteresowania ma charakter uzupełniający do innych projektów związanych z ucieleśnieniem turystyki na obszarze partnerstwa,

Kompleksowność



Z innymi projektami

ale także jest skoordynowana z przyszłymi projektami dotyczącymi rozwoju rolnictwa (skracanie łańcucha dostaw, lepszy dostęp do bezpośredniej oferty rolników), ochrony środowiska czy rozwoju postaw przedsiębiorczych ze szczególnym uwzględnieniem możliwości wykorzystania endogennego potencjału obszaru. Ponadto proponowane działania są komplementarne względem projektów uzupełniających ukierunkowanych na podnoszenie dostępności komunikacyjnej obszaru, w tym poprzez modernizację dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich czy obiektów inżynierii mostowych, a także rozwój transportu publicznego oraz tworzenie dogodnych warunków dla komunikacji rowerowej i alternatywnych, ekologicznych środków transportu

Analiza finansowa

Szacowane koszty przedsięwzięcia – Podprojektu kluczowego
Obszar I. Budowa i modernizacja ścieżek rowerowych: 439 140 000 PLN

- 1 km ścieżki rowerowej: 860 000 PLN – 1 500 000 PLN

Obszar II. Przekształcenie/modernizacja szlaków, tras spływów poprzez przygotowanie/uzupełnienie infrastruktury: 2 188 673 000,00 PLN, w tym szacunkowe koszty jednostkowe jak niżej

- Studia wykonalności dla ok. 30 projektów: 1 500 000 PLN (średnio 50 000 PLN na projekt)
- Przygotowanie terenów, utwardzenie, budowa przystani, zbrojenie terenów przy szlakach, węzeł sanitarny/ media na polach kempingowych i dla kamperów: 2 051 023 000 PLN
 Dla oszacowania tej kwoty wykorzystano informacje inwestycyjne pozyskane z gmin Grupy Roboczej lub dane z kwestyi źródeł internetowych i/lub podsumowań postępowań publicznych:
 - Wykonanie projektu drogi rowerowej: 10 000 – 25 000 PLN
 - Stacja do samodzielnej naprawy roweru: 6 000 – 12 000 PLN
 - Budowa lub remont drogi dla rowerów, szerokość 2,5m, asfalt (bez projektu i sygnalizacji świetlnej): 100 000 PLN
 - Kosz na śmieci (koszt uzależniony od rodzaju kosza): 1 500 – 4 600 PLN
 - Stacja ładowania rowerów elektrycznych – 70 000 PLN
 - Stacja w systemie roweru miejskiego szacunkowo – ok. 50 000 – 70 000 PLN
 - Plaża – 370 000 PLN
- Utwardzenie, budowa, modernizacja SZLAKÓW: 132 250 000 PLN

Dla oszacowania tej kwoty wykorzystano informacje inwestycyjne pozyskane z gmin Grupy Roboczej lub dane z kwestyi źródeł internetowych i/lub podsumowań postępowań publicznych:

- Aleja parkowa 100m² zwirowa: 12 000 – 30 000 PLN
- Tabele informacyjne na szlakach, szacunkowo zbiorczo: 10 000 PLN



- Elementy małej infrastruktury przy szlakach szacunkowo zbiorczo: 10 000 PLN
- Kładka nad rzeką od 2 500 000 do 121 000 000 PLN
- Tworzenie wypożyczalni sprzętów (rowerów, meksków, kajaków): 2 500 000 PLN
 Założono pułę środków. Jednostkowe koszty rowerów, meksków, kajaków czy hulajnóg lub innych sprzętów i potrzebnej infrastruktury są bardzo różnicowane i zależą od założeń wyjściowych i uwarunkowań zewnętrznych tworzenia danej wypożyczalni.

Obszar III. Zwiększenie dostępności obiektów na istniejących trasach: 10 000 000 PLN
 Założono pułę środków ze względu na brak szczegółowych informacji pozwalających na bliższe szacunki.

Razem szacunkowy koszt podprojektu: 2 642 813 000,00 PLN

Spodziewane produkty/rezultaty

Wskaźnik A

Liczba nowych atrakcji turystycznych (szt.)

Wartość obecna 0 **Wartość docelowa** 47

Wskaźnik B

Liczba zmodernizowanych i nowo wybudowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych (szt.)

Wartość obecna 0 **Wartość docelowa** 12

Wskaźnik C

Powierzchnia uzbrojonych terenów pod pola kempingowe i karawaning (ha)

Wartość obecna 0 **Wartość docelowa** 40

Wskaźnik rezultatu 1

Stożenie wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych (%) wg GUS (VII 2021. Średnia dla 3 powiatów: białostockiego, hajnowskiego, zamojskiego)

Wartość obecna 34,6 **Wartość docelowa** 38,0

Charakterystyka beneficjentów / partnerów	Współrealizatorzy (partnerzy)	Beneficjenci określone grupy mieszkańców, którzy	Ekspert / doradcy Usługi organizacyjne posiadające wiedzę merytoryczną w danym
--	--------------------------------------	---	---



(wykonalność instytucjonalno-prawna)

- instytucje, podmioty eksperci zaangażowani w realizację projektu
- Jednostki Samorządu Terytorialnego wchodzące w skład Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlaskia
 - Turyści, podróżni
 - Mieszkańcy przedsiębiorcy działający na obszarze Partnerstwa w branżach związanych z turystyką, gastronomią, organizacją wydarzeń, usługami, itp.
 - Jednostki Samorządu Terytorialnego wchodzące w skład Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlaskia
 - Turyści, podróżni
 - Mieszkańcy przedsiębiorcy działający na obszarze Partnerstwa w branżach związanych z turystyką, gastronomią, organizacją wydarzeń, usługami, itp.
 - Lokalne Grupy Działania z obszaru Partnerstwa
 - Pracownicy uczelni wyższych, w tym głównie wydziałów turystyki i rekreacji, marketingu i promocji, geografii, biologii, itp. oraz eksperci branżowi z ww. obszarów badających i zniejający z terenami Partnerstwa
 - Regionalne i Lokalne Organizacje Turystyczne
 - Lokalne Grupy Działania z obszaru Partnerstwa



Priorytet / Cel

Cel strategiczny 2. Konkurencyjna gospodarka
 Cel operacyjny 2.5. Wspieranie rozwoju sektora rolno-spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem żywności ekologicznej i żywności wysokiej jakości na bazie lokalnie pozyskiwanych surowców

Tytuł projektu

Skracanie łańcucha dostaw i tworzenie marki obszaru poprzez działania wspierające integrację lokalnej oferty naturalnych produktów wysokiej jakości

Diagnoza problemu, na który odpowiada projekt

Jaki jest kontekst proponowanego projektu? Na jakie potrzeby odpowiada?
 Jednym z największych potencjałów Partnerstwa jest środowisko naturalne, które zapewnia sprzyjające warunki dla rolnictwa ekologicznego, pszczelarstwa i zielarstwa. koncepcja niniejszego projektu stanowi propozycję wykorzystania tego potencjału. Rosnąca tendencja wśród odbiorców bezpośrednich do poszukiwania wysokiej jakości naturalnych produktów spożywczych wytwarzanych w zgodzie z naturą oraz do wspierania lokalnej przedsiębiorczości również stanowi szansę na powodzenie zaproponowanych przedsięwzięć. Projekt zakłada zwiększenie dotarcia lokalnych producentów do odbiorców z założeniem skrócenia łańcucha dostaw. Jednocześnie ma na celu zwiększenie rozpoznawalności lokalnych produktów wytwarzanych na terenie Partnerstwa.

Jaki jest stan obecny w przedmiotowym obszarze?

Obecnie podejmowane są działania mające wspierać i promować lokalnych producentów oraz ich wyroby, jednak nie mają one ustrukturyzowanego charakteru.

- Na obszarze partnerstwa funkcjonuje Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie z Powiatowymi Zespołami Doradztwa Rolniczego w Hajnówce, Bielsku Podlaskim i Siemiatyczach
 - ODR zapewnia wsparcie merytoryczne dla rolników, w tym szkolenia (głównie grupowe), praktyczne warsztaty w dobrze wyposażonych przestrzeniach
 - Do zadań ODR należy także wsparcie doradcze rolników w staraniach o dofinansowanie
- W Drohiczynie funkcjonuje Centrum Produktu Lokalnego, kolejne powstają w Hajnówce, Bołkach (prowadzone przez LGD). W Drohiczynie CPL działa w ramach GOK, obsługiwane jest przez pracownika centrum, zaś w Hajnówce powstaje pasaż produktu lokalnego
- Realizowane są też działania takie jak cateringi organizowane przez kółka gospodyń wiejskich, kiermasze, jarmarki, festiwale, konkursy kulinarne

73

- W mniejszych i większych miejscowościach odbywają się regularnie targi, na których dostępne są towary od lokalnych rolników (owoce, warzywa, nabiał, miody, inne lokalne produkty). Rolnicy nie ponoszą opłat za korzystanie z placu targowego
- Funkcjonują sklepy przyzgodowe, które sprawdzają się najbardziej przy głównych trasach

Jakie wyzwania adresuje?

Proponowane działania będą odpowiedzią na następujące wyzwania

- Niska rozpoznawalność naturalnych produktów wysokiej jakości i lokalnych marek, niewykorzystany potencjał turystyczny w tym zakresie
- Dotarcie do produktów tylko do najbliższego grona odbiorców spowodowane częściowo rozproszeniem informacji na temat lokalnych producentów i ich wyrobów, które utrudnia potencjalnym nabywcom ich identyfikację
- Brak grup producentów
- Brak wiedzy lokalnych producentów jak budować markę
- Brak usystematyzowanego wsparcia lokalnych przedsiębiorców w zakresie niezbędnej wiedzy i infrastruktury umożliwiającej bezpośrednią sprzedaż wytwarzanych produktów
- Ograniczone zyski lokalnych producentów z sektora rolno-spożywczego wynikające ze znacznej dominacji sprzedaży pośredniej

Lokalizacja

Jaki obszar obejmą działania przewidziane w projekcie?

Cały obszar Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia

Planowany okres realizacji Opis projektu

18 miesięcy, np. od marca 2023 r. do września 2025 r.

Na czym polega projekt? Jaki jest planowany zakres działań?

Podprojekt: Kompleksowe wsparcie (doradcze, szkoleniowe, organizacyjne i finansowe) dla lokalnych producentów ze szczególnym uwzględnieniem sprzedaży bezpośredniej i kooperacji w obszarze produkcji rolnej, przetwórstwa rolno-spożywczego, usług i zaopatrzenia

Jaki elementy składowe podprojektu zaplanowano?

- Wsparcie finansowe w postaci dofinansowania do działalności produkcyjnej na podstawie złożonego wniosku o dofinansowanie. Kryteria dofinansowania, w tym długość prowadzenia działalności, przeznaczenie dofinansowań oraz sposób wyboru wniosków do dofinansowania zostaną ustalone na późniejszym etapie. Wsparcie finansowe może zostać przeznaczone na: rozwój linii produkcyjnych, zwiększenie skali działalności (np. wykup gruntów i ich przygotowanie pod uprawę/hodowlę/infrastrukturę produkcyjną), działania promocyjne (np. utworzenie strony www z e-commerce), zakup

74



pojazdów dostawczych (np. samochód nisko spalający), budowę infrastruktury umożliwiającej sprzedaż bezpośrednią oraz przechowywanie wytwarzanych produktów itd.

- Utworzenie inkubatora wspierającego przedsiębiorców, którzy chcą rozpocząć działalność produkcyjną z obszaru ekologicznego rolnictwa. Wsparcie może obejmować różne aspekty związane z wejściem na lokalny rynek, w tym formalno-prawne, techniczne czy marketingowe. Powinno mieć indywidualizowany charakter dostosowany do potrzeb konkretnego przedsiębiorcy, obejmując różne obszary: zbadanie potrzeb konsumenckich, podniesienie kompetencji przedsiębiorców, wsparcie merytoryczne/ekspertskie, sieciowanie, zaś ostatecznie może kończyć się dofinansowaniem do rozpoczęcia działalności.
- Doradztwo i szkolenia dla przedsiębiorców funkcjonujących już na rynku w zakresie np.
 - wyrównania braków kompetencyjnych np. w obszarze budowania marki i promocji produktów
 - dostosowania charakteru działalności do aktualnych oczekiwań odbiorców, np. poszerzenie działalności o nowe produkty, nowe formy dostaw czy płatności
 - poszukiwania źródeł finansowania działalności
 - rozstrzygnięcia kwestii prawnych
 - wymiany dobrych praktyk
 - śledzenia trendów (także ze świata)
 - tworzenia grup producenckich i platform współpracy w zakresie sprzedaży bezpośredniej
- Wsparcie finansowe modernizacji targowisk

Podprojekt: Identyfikacja i promocja lokalnych produktów i marek (m.in. za pośrednictwem punktów informacyjnych, centrów produktów lokalnych, aplikacji mobilnej, strony www.)

Jaki elementy składowe podprojektu zaplanowano?

- Zaktualizowanie strony www <http://www.podlasie.org.pl> prowadzonej przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego (ODR) o dane lokalnych producentów i czuwanie nad aktualnością tych danych oraz połączenie z aplikacją turystyczną, w celu zapewnienia turystom łatwego dotarcia do lokalnych producentów oraz dokonywania zamówień. Powinna być także wydawana regularnie (raz na pół roku, na pewno w sezonie) broszura z aktualnymi danymi do lokalnych producentów i umieszczana w miejscach łatwo dostępnych dla turystów i mieszkańców (dworce autobusowe, punkty informacji turystycznej, w siedzibach urzędów, centra produktu lokalnego, gminne ośrodki kultury itp.)

75

Komplementarność z innymi projektami

- Stworzenie Kalendarium Imprez dla Partnerstwa, na których lokalni producenci mogą wystawiać swoje produkty. Kalendarium może być publikowane na stronach www w mediach społecznościowych Partnerstwa, na stronach www ODR, ale także w formie plakatów i ulotek oraz za pośrednictwem aplikacji turystycznej.
- Przygotowanie kampanii promującej lokalne produkty i lokalnych producentów w powiązaniu z poszczególnymi obszarami Partnerstwa

Projekt jest komplementarny względem projektu kluczowego Ustalenie atrakcyjnych turystycznych poprzez budowę marki obszaru Partnerstwa i intuicyjnych narzędzi do planowania pobytu na terenie Południowo-Wschodniego Podlasia, a także względem projektów uzupełniających:

- Budowa Hajnowskiego Centrum Produktu Lokalnego w Hajnówce
- Zagospodarowanie terenu na cele prowadzenia sprzedaży bezpośredniej przez rolników w gminie Wyszki
- Utworzenie otwartej i ogólnodostępnej przestrzeni na rzecz wydarzeń o charakterze kulturalnym i promocji produktów lokalnych w gminie Narewka
- Wspieranie wdrażania innowacyjnych rozwiązań i zaawansowanych technologii w rolnictwie i przetwórstwie rolnym
- Rozwój postaw przedsiębiorczych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i możliwości wykorzystania endogennej potencjału obszaru, poprzez wysokiej jakości ofertę rozwoju (doradztwo, szkolenia, inkubatory, konkursy), sieciowanie oraz instrumenty finansowe
- Wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw poprzez dofinansowanie ich rozwoju oraz promowanie małych firm
- Promowanie współpracy między podmiotami funkcjonującymi na rynku, w tym rozwój i promocja klastrów
- Wspieranie dopasowania kompetencji mieszkańców obszaru do potrzeb rynku pracy poprzez rozwój współpracy szkół z biznesem, wysokiej jakości doradztwa zawodowego, sieciowanie oraz przyzycięcie wykwalifikowanych kadr spoza terenu Partnerstwa
- Pobudzanie rynku pracy poprzez dofinansowanie tworzenia i rozwoju miejsc pracy
- Rozwój oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie rozwoju osobistego i zawodowego umożliwiającej podnoszenie kluczowych kompetencji

Etapy realizacji

Jak poszczególne działania / etapy projektu powinny zostać rozłożone w czasie?

Podprojekt: Kompleksowe wsparcie (doradcze, szkoleniowe, organizacyjne i finansowe) dla lokalnych producentów ze szczególnym uwzględnieniem sprzedaży bezpośredniej i kooperacji w obszarze produkcji rolnej, przetwórstwa rolno-spożywczego, usług i zaopatrzenia

- Wsparcie finansowe – 12 miesięcy
 - Nabór wniosków o dofinansowanie – 6 miesięcy
 - Ocena wniosków – 3 miesiące
 - Wyplata dofinansowań – 3 miesiące

76



- 2. Działalność inkubatora – 18 miesięcy
 - a. Nabor przedsiębiorców wchodzących na rynek – 9 miesięcy – w trzech 3 miesięcznych cyklach, gdzie każdy kończy się wyborem przedsiębiorców do inkubatora
 - b. Zapewnienie dedykowanego wsparcia – 18 miesięcy
- 3. Doradztwo i szkolenia – 12 miesięcy
 - a. Nabor przedsiębiorców, którzy już istnieją na rynku – 12 miesięcy w trybie ciągłym z jednoczesnym wsparciem, będącym odpowiednią na konkretnie potrzeby

- a. Rozwój platformy do sprzedaży on-line podlaskiebazarek.pl w tym stworzenie i bieżąca aktualizacja bazy lokalnych producentów i ich wyrobów oraz powiązanie z aplikacją turystyczną Partnerstwa – 120 000 zł
- b. Przygotowanie i wydruk papierowych publikacji (5 tys. w każdym sezonie) – 180 000 zł
 - Stworzenie kalendarium imprez dla Partnerstwa, w tym wydruk materiałów papierowych – 30 000 zł
 - Przygotowanie kampanii promocyjnej – 300 000 zł
 - Łącznie: 630 000 zł

Podprojekt1. Identyfikacja i promocja lokalnych produktów i marek

- 1. Zaktualizowanie strony www.podlaskiebazarek.pl
 - a. Zaktualizowanie listy lokalnych producentów oraz zasilenie bazy danymi – 6 miesięcy
 - b. Czwanie nad aktualnością bazy – tryb ciągły przez okres trwania projektu, tj. 12 miesięcy po zakończeniu przygotowania aktualizacji
 - c. Przygotowanie oprawy w formie papierowej – regulaminie co pół roku przed sezonem
- 2. Stworzenie kalendarium imprez dla Partnerstwa – regulaminie przed sezonem
- 3. Przygotowanie kampanii promującej lokalne produkty i lokalnych producentów z powiązaniem do poszczególnych obszarów Partnerstwa – regulaminie przed sezonem

Razem szacunkowy koszt projektu: 40 080 000 zł

Spodziewane produkty/resultaty

Wskaźnik A	Liczba producentów z sektora rolno-spożywczego objętych wsparciem finansowym	
Wartość obecna	0	Wartość docelowa 285
Wskaźnik B	Liczba nowych producentów objętych wsparciem inkubatora	
Wartość obecna	0	Wartość docelowa 150
Wskaźnik C	Liczba producentów objętych wsparciem szkoleniowym i doradczym	
Wartość obecna	0	Wartość docelowa 190
Wskaźnik D	Liczba producentów w bazie producentów działających na terenie Partnerstwa	
Wartość obecna	0	Wartość docelowa 300 producentów z obszaru Partnerstwa
Wskaźnik E	Kalendarium imprez Partnerstwa	
Wartość obecna	0	Wartość docelowa 1
Wskaźnik E	Liczba kampanii promujących lokalne produkty oraz ich przewidywany zasięg	
Wartość obecna	0	Wartość docelowa 2 kampanie Zasięg 100 tys. odbiorców

Analiza finansowa

Podprojekt1. Kompleksowe wsparcie (doradcze, szkoleniowe, organizacyjne i finansowe) dla lokalnych producentów ze szczególnym uwzględnieniem sprzedaży bezpośredniej i kooperacji w obszarze produkcji rolnej, przetwórstwa rolno-spożywczego, usług i zaopatrzenia

- Wsparcie finansowe – 17 100 000 zł
 - o szacowana liczba producentów objętych wsparciem: 285
 - o średnia wysokość wsparcia: 60 000 zł
- Działalność inkubatora – 10 500 000 zł
 - o szacowana liczba producentów objętych wsparciem: 150
 - o średnia wysokość wsparcia: 40 000 zł na wsparcie w rozwoju + 50 000 zł na rozpoczęcie działalności
- Doradztwo i szkolenia – 2 850 000 zł
 - o szacowana liczba producentów objętych wsparciem: 190
 - o średnia wysokość wsparcia: 15 000 zł
- Dofinansowanie modernizacji targowisk – 9 000 000 zł
- Łącznie: 39 450 000 zł

Podprojekt1. Identyfikacja i promocja lokalnych produktów i marek

- Zaktualizowanie strony www.podlaskiebazarek.pl – 300 000 zł



Charakterystyka beneficjentów / partnerów (wykonalność instytucjonalno-prawna)

Współrealizatorzy (partnerzy)
Instytucje, podmioty, eksperci zaangażowani w realizację projektu

- Lokalne Ośrodki Doradztwa Rolniczego
- 51 OS Partnerstwa
- podwykonawcy wykonujący poszczególne zadania, np. sklepy zagrodowe, aplikacje, dostawcy automatów sprzedających lokalne produkty
- Koła Gospodyń Wiejskich
- Gminne ośrodki kultury
- Punkty informacji turystycznej
- Centra Produktów Lokalnych

Beneficjenci
Instytucje, podmioty, określone grupy mieszkańców, którzy skorzystają z realizacji projektu

- Lokalni producenci, drobną rolnicy, gospodarstw agroturystyczne, które mają w ofercie własne produkty
- Mieszkańcy Partnerstwa i turyści.

Ekspert / doradcy
Osoby i organizacje posiadające wiedzę merytoryczną w danych temacie, które warto zaangażować do konsultacji szczegółowych zadań projektu

- Agencje reklamowe (kampanie i materiały),
- Firmy informatyczne (kompilacja podlaskiebazarek.pl + aplikacja turystyczna)
- Szkoleniowcy, trenerzy, mentorzy realizujący wsparcie dotychczasowe

3.2. Projekty uzupełniające

Projekty uzupełniające to projekty komplementarne względem projektów kluczowych. Choć wpisują się w cele Strategii Terytorialnej Partnerstwa, nie spełniają wszystkich przedstawionych wcześniej kryteriów maksymalizacji wartości dodanej wynikającej z partnerskiego charakteru projektu, komplementarności oraz podejścia zintegrowanego. Poniżej przedstawiono listę projektów uzupełniających w podziale na cele strategiczne i operacyjne, które realizują.

Cel strategiczny 1. Wysokiej jakości, łatwo dostępna przestrzeń

Cel operacyjny 1.1. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez działania na rzecz ochrony środowiska

1. Usuwanie odpadów zgromadzonych w tzw. „dzikich wysypiskach” i ich rekultywacja
2. Zakup samochodów zasilanych napędem elektrycznym, wodorem lub LNG/CNG do przewozu odpadów
3. Budowa zakładu przetwarzania odpadów z tworzyw sztucznych w Hajnówce
4. Wprowadzenie na terenie Partnerstwa recykliomatów do selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych wraz z programem korzyści dla mieszkańców korzystających z urządzeń
5. Promowanie zero i niskowodociągowej budownictwa
6. Budowa elektrowni wodnej (miasto Brańsk)
7. Budowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego (m.in. na terenach gmin Białowieża, Boćki, Hajnówka, Heszczule, Orla, Wysoki Mielnik, Czeremcha, Narewka, Nurzec-Stacja a także w miastach Hajnówka, Bielsk Podlaski i Siemiatycze)
8. Wprowadzenie systemu wsparcia dla budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
9. Budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych (m.in. na terenach gmin Boćki, Hajnówka, Heszczule, Milejczyce, Orla, Wysoki Mielnik, Czeremcha, Czyżb i Miasto Bielsk Podlaski)
10. Wprowadzanie nowych i podnoszenie jakości obecnych terenów zieleni poprzez modernizację i tworzenie nowych parków oraz skwerów i parków kieszonkowych, budowę deszczowych ogrodów i wprowadzanie zielonych dachów oraz zielonych przystanków (m.in. Miasta Hajnówka, Siemiatycze, Brańsk i Bielsk Podlaski)

Cel operacyjny 1.2. Realizacja działań badawczych i wdrożeniowych oraz edukacyjnych na rzecz ochrony środowiska

11. Realizacja działań edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi w trybie segregacji i spalania śmieci, zamieszczaniem i ochrony środowiska oraz zapewnienie dostępu do energii elektrycznej
12. Wspieranie ochrony przyrody ozimowej i nieozimowej, w tym inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych, ochrona roślin i zwierząt, działania na rzecz tworzenia nowych i zachowania walorów istniejących terenów zielonych
13. Utworzenie platformy współpracy jednostek samorządu terytorialnego z jednostkami naukowymi w obszarze ochrony środowiska w celu wypracowywania kierunków interwencji i wdrażania zaprojektowanych rozwiązań
14. Budowa Centrum Edukacji Przyrodniczej / Akademii Przyrody w Hajnówce
15. Cie – Ptaki Narewki – wytyczenie i wykonanie małej infrastruktury ochrony dedykowanej ochronie bioróżnorodności rzeki Narewka



Cel operacyjny 1.3. Podnoszenie dostępności komunikacyjnej

- 16. Modernizacja dróg gminnych (m.in. Białowieża, Boćki, gmina i miasto Hajnówka, Kleszczele, Mielnik, Orla, Wyski, Czeremcha, Nurzec-Stacja, miasto Siemiatycze, miasto Bielsk Podlaski, Brańsk)
- 17. Modernizacja dróg powiatowych (m.in. Rudy – Białowieża, Siuszycza – Lewkówno – Planta – i dalej rozgałęzienie do Michalowa i Narwi, Hajnówka – Orzeszkowo Wojnówka – Opaka – Czeremcha w kierunku Powiatu Siemiatycki, Narw – Biały w kierunku Bielska Podlaskiego, Mielnik – Nurzec Stacja, Mielnik – Niemirów, drogi powiatowej Nr 1603R Pleski – Żubowo – Pasynki – Krzywa – Orla, drogi powiatowej Nr 1587B Chrańboly – Plutyńce – Strabia, drogi powiatowej Nr 1700B Brańsk – Ołendy – Granne, drogi powiatowej nr 1728R o przebiegu DK nr 67 - Wólka Zamkowa - Minczewo - Arbasy - Osówka - Granne - Głębocezek – Kobyła – Pełch)
- 18. Modernizacja dróg wojewódzkich (m.in. Zwodzieńce – Juszkowy Gród, Narw – Bielsk Podlaski (wraz z ulicą Mickiewicza w Bielsku Podlaskim), Bielsk Podlaski (wraz z ulicą 11 Listopada w Bielsku Podlaskim) – Toporzewo, Kleszczele – Siemiatycze, Bielsk Podlaski – Hajnówka, Hajnówka – Białowieża; droga rowerowa)
- 19. Budowa bezkolizyjnego skrzyżowania przez linię kolejową relacji Białystok – Bielsk Podlaski – Siedlce w m. Bielsk Podlaski, budowa w m. Bielsk Podlaski bezkolizyjnego skrzyżowania Drogi Krajowej nr 19 i nr 66 z linią kolejową nr 32 relacji Białystok – Czeremcha, stanowiącej alternatywne połączenie z Warszawą
- 20. Modernizacja i budowa obiektów inżynieryjno-mostowych, w tym m.in. przebudowa mostu w gminie Kleszczele, budowa i przebudowa obiektów inżynieryjno-mostowych w powiecie bielskim
- 21. Rozwój transportu publicznego poprzez budowę nowych przystanków autobusowych i zwiększanie liczby połączeń autobusowych na terenie Partnerstwa
- 22. Tworzenie dogodnych warunków dla komunikacji rowerowej i alternatywnych, ekologicznych środków transportu poprzez utworzenie sieci wypożyczalni e-bike (lub meksków)
- 23. Tworzenie dogodnych warunków dla transportu kolejowego (modernizacja, budowa infrastruktury kolejowej niezbędnej dla komfortu podróży – poczekalnie, sanitariaty, itp. oraz infrastruktury wokół terenów kolejowych – wiadukty, windy, podjazdy, parkingi, itp.)

Cel operacyjny 1.4. Rozwój infrastruktury społecznej

- 24. Budowa i modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia na terenie Partnerstwa, w tym m.in. modernizacja szpitala powiatowego w Siemiatyczach, budowa ośrodków rehabilitacji w gminach Czeremcha, Białowieża i w mieście Hajnówka oraz rozbudowa i remont budynku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Bielsku Podlaskim w celu rozszerzenia działalności medycznej ze szczególnym uwzględnieniem rehabilitacji, a także modernizacja ujęcia wody w SP ZOZ, modernizacja szpitala SPZOZ w Hajnówce
- 25. Budowa / modernizacja i doposażenie instytucji kultury (świetlic wiejskich, ośrodków kultury) m.in. w gminach Kleszczele, Orla, Bielsk Podlaski, Naręwa, Hajnówka, Białowieża oraz miasto Brańsk



Cel strategiczny 2. Konkurencyjna gospodarka

Cel operacyjny 2.1. Zwiększenie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej poprzez rozwój oferty turystycznej oraz promowanie marki obszaru

- 34. Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego poprzez odnawianie lub poprawę stanu zabytkowych obiektów, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego, oraz zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa regionu z przeznaczeniem na cele publiczne

Cel operacyjny 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości

- 35. Rozwój postaw przedsiębiorczych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i możliwości wykorzystania endogennego potencjału obszaru, poprzez wysokiej jakości ofertę rozwoju (doradztwo, szkolenia, inkubatory, konkursy), sieciowanie oraz instrumenty finansowe
- 36. Wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw poprzez dofinansowanie ich rozwoju oraz powstawania nowych firm
- 37. Promowanie współpracy między podmiotami funkcjonującymi na rynku, w tym rozwój i promocja klastrów
- 38. Stworzenie wspólnej oferty inwestycyjnej, w tym przygotowanie uzbrojonych terenów inwestycyjnych i promocja gospodarza obszaru

Cel operacyjny 2.3. Kształtowanie nowoczesnego rynku pracy

- 39. Aktywizacja zawodowa poprzez szkolenia zawodowe i programy stażowe
- 40. Wspieranie dopasowania kompetencji mieszkańców obszaru do potrzeb rynku pracy poprzez rozwój współpracy szkół z biznesem, wysokiej jakości doradztwa zawodowego, sieciowanie oraz przyciąganie wykwalifikowanych kadr spoza terenu Partnerstwa
- 41. Pobudzanie rynku pracy poprzez dofinansowanie tworzenia i rozwoju miejsc pracy

Cel operacyjny 2.4. Podnoszenie poziomu cyfryzacji

- 42. Rozwój infrastruktury niezbędnej do upowszechnienia szerokopasmowego Internetu
- 43. Cyfryzacja usług publicznych i modernizacja sprzętu IT
- 44. Cyfryzacja podmiotów świadczących usługi dydaktyczne i rozwojowe

Cel operacyjny 2.5. Wspieranie rozwoju sektora rolno-spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem żywności ekologicznej i żywności wysokiej jakości na bazie lokalnie pozyskiwanych surowców

- 45. Budowa Centrów Produktu Lokalnego (m.in. w mieście Hajnówka oraz w gminie Naręwa)
- 46. Zagospodarowanie terenu na cele prowadzenia sprzedaży bezpośredniej przez rolników (m.in. w gminie Wyski i Mieście Brańsk a także modernizacja terenu handlu bezpośredniego w Mieście Hajnówka)
- 47. Utworzenie otwartej i ogólnodostępnej przestrzeni na rzecz wydarzeń o charakterze kulturalnym i promocji produktów lokalnych (m.in. w gminach Orla, Naręwa)
- 48. Wspieranie wdrażania innowacyjnych rozwiązań i zaawansowanych technologii w rolnictwie i przetwórstwie rolnym

26. Budowa i modernizacja obiektów sportowych na terenie Partnerstwa, w tym m.in. modernizacja stadionu w Białowieży oraz rozbudowa OSP i remont Parku Wodnego w mieście Hajnówka, a także modernizacja infrastruktury sportowej powiatu bielskiego (w Zespole Szkół nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim, przebudowa stadionu szkolnego, budowa hali sportowej i budowa strzelnicy sportowej; w Zespole Szkół nr 1 im. Marszałka J.K. Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim; budowa boiska lekkoatletycznego) i na terenie Miasta Bielsk Podlaski (m.in. MDOŚR, pływalnia miejska Wodnik), budowa boiska szkolnego w Dubinach gm. Hajnówka, budowa obiektu suchej sauny przy istniejącej infrastrukturze sportowo – rekreacyjnej w Narwie, budowa i modernizacja obiektów sportowych w szkołach prowadzonych przez Powiat Siemiatycki, modernizacja i budowa infrastruktury sportowej w jednostkach oświatowych na terenie powiatu hajnowskiego, budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego na stadionie gminnym w Czeremesze, budowa stadionu w Mieście Brańsk

- 27. Budowa / modernizacja i doposażenie obiektów oświatowych na terenie Partnerstwa oraz budowa żłobka / kompleksu żłobkowo-przedszkolnego m.in. w gminach Boćki i Wyski, miasto Brańsk
- 28. Budowa, modernizacja i doposażenie budynków pomocy społecznej oraz zakup doposażenia na terenie Partnerstwa, w tym m.in. budowa domu opieki / dziennego domu opieki / klub seniora w gminach Boćki, Orla, Kleszczele oraz centrum opieki senioralnej i Zakładu Aktywności Zawodowej w mieście Hajnówka, a także modernizacja instalacji sygnalizacji przeciwpożarowej i przywiozowej oraz remont pomieszczeń mieszkalnych i użytkowych w Domu Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Brańsku w celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców
- 29. Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (miedzy innymi budowa windy i podjazdów w budynkach urzędów, szkół itp.)

Cel operacyjny 1.5. Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa

- 40. Modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowej
- 41. Modernizacja oświetlenia ulicznego, monitoringu miejskiego oraz przejść dla pieszych
- 42. Zakup wielozadaniowych pojazdów ratowniczo-gaśniczych z wyposażeniem na potrzeby jednostek OSP (m.in. w gm. Kleszczele, Naręwa)

Cel operacyjny 1.6. Kształtowanie ładu przestrzennego poprzez rozwój planowania przestrzennego

- 33. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego



Cel strategiczny 3. Silny kapitał społeczny i ludzi

Cel operacyjny 3.1. Rozwój wysokiej jakości oferty edukacyjnej i szkoleniowej

- 49. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia na wszystkich etapach edukacji odpowiadającego na współczesne wyzwania oraz rozwój oferty zajęć pozaszkolnych
- 50. Rozwój oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w zakresie rozwoju osobistego i zawodowego umożliwiającej podnoszenie kluczowych kompetencji

Cel operacyjny 3.2. Podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych

- 51. Rozwój instytucji i ich kadr oraz form pomocy nieinstytucjonalizowanej, w tym niestandardowych, w zakresie działalności opiekuńczych
- 52. Wsparcie dla realizacji potrzeb mieszkaniowych mieszkańców
- 53. Profilaktyka zdrowotna i promocja zdrowia
- 54. Zwiększanie dostępności wysokiej jakości leczenia ogólnego i specjalistycznego, a także diagnostyki oraz rehabilitacji m.in. poprzez wsparcie zaburzenia w ochronie zdrowia

Cel operacyjny 3.3. Aktywizacja społeczna, społeczno-zawodowa i obywatelska

- 55. Rozwój i tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej
- 56. Rozwój oferty promującej integrację (w tym seniorów oraz międzypokoleniową)
- 57. Zaangażowanie mieszkańców we współzarządzanie gminą i realizację wspólnych inicjatyw
- 58. Zapewnienie transportu dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami umożliwiającego mieszkańcom korzystanie z dostępnej oferty aktywności

Cel operacyjny 3.4. Wspieranie rozwoju oferty i działalności kulturalnej oraz artystycznej

- 59. Rozwój oferty kulturalnej dedykowanej różnym grupom wiekowym, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń i aktywności umożliwiających kultywowanie lokalnych tradycji, promocję dziedzictwa kulturowego i wzmacnianie lokalnej tożsamości
- 60. Wspieranie rozwoju podmiotów prowadzących działalność kulturalną i artystyczną



4. Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze Partnerstwa

Na terenie Partnerstwa zaplanowano interwencje m.in. w obszarach: **środowiskowym**, społecznym, gospodarki wodnej oraz turystyki i rekreacji, a także budowę systemu **ścieżek** rowerowych.

Dla poprawy **mobility mieszkańców**, wzmocnienia **powiązań** pomiędzy gminami, a także podniesienia **potencjału** turystycznego obszaru zaplanowano **budowę** 15 tras rowerowych **między** gminami:

1. Bielsk Podlaski – Hajnówka – Białowieża – Granica Państwa
2. Siemiatyże – Heszczelce
3. **wokół Białowieży** i Polany Białowiejskiej
4. **Michałowo** – Gródek
5. **Hajnówka** – Narewka
6. Drohiczyn – Green Velo
7. Bielsk Podlaski – Narew – **przyłączenie** do trasy rowerowej Green Velo.
8. **Holody** – **Kotły** z uwzględnieniem drogi prowadzącej przy leśnictwie **Holody**.
9. Bielsk Podlaski – Strabło (do rzeki Narew)
10. Bielsk Podlaski – Wysoki – Topczewo – Hodyszewo (z uwzględnieniem takich miejsc sakralnych jak np. sanktuarium Matki Bożej Pojednania oraz zabytkowej drewnianej kaplicy ze **źródełkiem** w Hodyszewie)
11. Bielsk Podlaski – Brańsk Dłubi
12. **Brańsk** – Rudka – Ciechanowiec (z uwzględnieniem takich miejsc o walorze turystycznym jak np. **Pałac Ossolińskich** w Rudce, Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu)
13. **Brańsk** – Oleny – Granica z uwzględnieniem drogi prowadzącej w kierunku **Ziołowego Zakątka** w Holycach (miejsca turystycznego, w którym znajdują się w szczególności: **ogród botaniczny, ogród ziołowy** oraz skansen zagrody ze **zwierzętami** gospodarskimi)
14. Bielsk Podlaski – Orla – Szczyły – droga **wojewódzka** z Bielska Podlaskiego do Hajnówki
15. Maliniki (droga krajowa) – Szenie – Orla
16. Budowa **widokowego ciągu** pieszo-jazdnego, wraz z **oświetleniem** ulicznym **wzdłuż** rzeki Narewka

Rozbudowa sieci tras rowerowych i ich systemowe rozwiązanie przyczyni się do wzrostu atrakcyjności regionu **pod względem** turystyki rowerowej, w tym **towarzyszących** jej usług, oraz przyczyni się do aktywizacji **mieszkańców** oraz poprawy **jakości środowiska**, w tym w szczególności powietrza na terenie Partnerstwa.

Do kluczowych inwestycji w skali regionu na terenie Partnerstwa **Południowo-Wschodniego Podlasia** w **ujęciu środowiskowym** zaliczono:

85



Heszczelce, Wysoki, Orla i Perlejewo oraz **Brańsk** (miasto), co przyczyni się do **zwiększenia** jakości życia **mieszkańców** tych terenów, a także rozwoju turystyki na tym obszarze.

W zakresie turystyki i rekreacji rekomenduje się:

- stworzenie **Ośrodka Zarządzającego** i Edukacyjnego OŚD UNESCO „Puszcza Białowieża” w Białowieży
- stworzenie nowego centrum w Hajnówce jako jednego z **kluczowych** miast obszaru, **będącego** zarządcą jego **wizytówką** turystyczną
- budowę **Centrów Produktu Lokalnego** w **mieście Hajnówka** i w gminie Narewka, które nie tylko **może przyczynić** się do rozwoju turystyki na tym terenie, **czy podkreśli tożsamość** miejsca **nawiązując** do tradycji tego regionu, **ale także będzie stanowił** wsparcie dla lokalnych **producentów dóbr** tradycyjnych, naturalnych, **wysokiej jakości**
- budowę **Centrum Edukacji Przyrodniczej** w Hajnówce
- budowę i **modernizację szlaków** turystycznych, **ścieżek** edukacyjno-kulturalnych oraz przyrodniczych na terenie całego Partnerstwa, w tym m.in. w Białowieży, w **mieście Brańsk** w gminie Narewka

Dodatkowo rekomenduje się następujące działania, które przyczynią się do rozwoju turystyki lokalnej i ponadlokalnej na terenie Partnerstwa:

- budowę **ścieżek** w koronach drzew w **mieście Hajnówka**
- pola dla **kamperów** w **mieście Hajnówka**, w gminach Mielnik, Orla i Narewka, w **mieście Brańsk**
- wytyczenie **nowych szlaków** turystycznych w gminie Mielnik

87



- budowę **zakładu fermentacji odpadów** biodegradowalnych w Hajnówce, która przyczyni się do realizacji **wyzwań** związanych z **ochroną środowiska** i **bardziej zrównoważonej polityki** w tym zakresie
- budowę instalacji termicznego przetwarzania **odpadów** w Bielsku Podlaskim
- budowę sortownic i kompostowni w **południowej** lub **południowo-zachodniej** części Partnerstwa
- budowę farm fotowoltaicznych lub wiatrowych w miastach: **Hajnówka**, Bielsk Podlaski, a także w gminach Narew, **Brańsk**, Czeremcha, Heszczelce, **Hajnówka**, Orla oraz Drohiczyn

Dodatkowe rekomendacje:

- modernizacja **istniejących parków** w miastach Siemiatyże, Hajnówka oraz w gminie Boćki, **dzięki** którym **mieszkańcy** zyskają uporządkowane tereny zieleni w **blizszości** swoich miejsc zamieszkania
- budowa **ogrodów** deszczowych w miastach Siemiatyże i Hajnówka, które są **odpowiedzią** na zmiany klimatyczne
- wyodrębnienie **dachów** zielonych, **głównie** na nowo projektowanych inwestycjach w **mieście** Siemiatyże
- zaplanowanie **kładki** pieszo-rowerowej na Bugu na terenie gminy Mielnik, która **podniesie** **dostępność komunikacyjną** gminy, a także jej **atrakcyjność** turystyczną
- zaplanowanie **spektakle** w gminie Siemiatyże

W **ujęciu społecznym** rekomenduje się 4 inwestycje, które przyczynią się do **zapewnienia** dostępu do **centrów** rehabilitacyjno-zdrowotnych oraz **będą** **odpowiedzią** na zmiany demograficzne, w tym **starzenie się społeczeństwa**, a **jednocześnie** stworzą **podstawy** dla rozwoju turystyki zdrowotnej i **przyciągania** nowych **segmentów** użytkowników zainteresowanych **nowopowstałymi** funkcjami:

- budowę **Zakładu Przyrodolecniczego** w **mieście Hajnówka**
- stworzenie **Centrum Opieki Senioralnej** w **mieście Hajnówka**
- stworzenie **Zakładu Aktywności Zawodowej** w **mieście Hajnówka**
- budowę **Sanatorium** w Mielniku

W zakresie gospodarki wodnej rekomenduje się:

- budowę lub **modernizację** **istniejących** **zbiorników** retencyjnych w gminach Heszczelce, Czeremcha, Hajnówka, Wysoki Boćki, Siemiatyże, Białowieża, Milejczyce, Orla, **które** **mają** **zapewnić** **zrównoważoną** **gospodarkę** **wodną** i **przeciwdziałanie** **negatywnym** **skutkom** **zmian** **klimatycznych** **oraz** **środowiskowych**, w tym w szczególności **zapobieganie** **powodziom**, a także **podnosić** **atrakcyjność** **turystyczną** **obszaru**
- budowę przystani kajakowej w **Białowieży**, na rzece Nurzec, w **mieście Brańsk** i na rzece Narew w gminie Wysoki, budowę **szlaku** **wodnego** w gminach Narewka oraz **Białowieża** zagospodarowanie **turystyczne stawów** w Czarłajewie (gmina Siemiatyże), a także **modernizację** **oraz** **budowę** **miejsk** **rekreacji** **przy** **zalewie** **Siemianówka** **oraz** **w** **gminach** **Boćki**

86

5. System realizacji strategii

5.1. Struktura organizacyjna Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia a realizacja strategii

Wdrażanie strategii będzie realizowane zgodnie z **Porozumieniem w sprawie opracowania i wdrożenia Strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia** zawartego pomiędzy wszystkimi samorządami wchodzącymi w skład Partnerstwa. Cele Porozumienia zostały określone w sposób następujący:

- 1) określenie praw i obowiązków oraz zasad współpracy Partnerów przy opracowaniu i wdrażaniu strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia w celu realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027;
- 2) wzmocnienie powiązań funkcjonalnych oraz promowanie i zapewnienie partnerskiego modelu współpracy pomiędzy Partnerami;
- 3) aktywne współdziałanie na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych, które mogą zostać wykorzystane na finansowanie strategicznych potrzeb Partnerów.

Porozumienie zostało zawarte na okres obejmujący czas opracowania i wdrożenia strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia, zgodnie z dokumentami programowymi Komisji Europejskiej i Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, obowiązującymi w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027.

Na mocy podpisanego Porozumienia funkcja **Lidera Partnerstwa** została powierzona **Miastu Bielsk Podlaski**. Zgodnie z zapisami Porozumienia o obowiązkach Lidera należy reprezentowanie Partnerów przed osobami trzecimi, w tym instytucjami i organami administracji publicznej w procesie opracowania i wdrażania Strategii oraz zadania związane z opracowaniem i wdrażaniem strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia, w tym w szczególności:

- 1) opracowanie Projektu strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia zgodnie z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o **zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027** Podlasia z uwzględnieniem wykorzystania Wstępnego projektu strategii, oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do przyjęcia lub wdrażania strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia (w tym w szczególności strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o ile będzie ona wymagana)
- 2) koordynacja procesu aktualizacji lub zmiany uprzednio przyjętej strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia, w tym czynności związane z monitoringiem i ewaluacją strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia
- 3) przyjęcie strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia lub jej zmian i aktualizacji i przedkładanie jej do zaopiniowania i uzgodnienia z podmiotami wymienionymi w powszechnie obowiązujących przepisach prawa

88



np. przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, bezpieczeństwo i transformacja energetyczna, cyfryzacja, zwiększenie odporności na kryzysy.

Warto zaznaczyć, że w przypadku zdecydowanej większości funduszy i programów obligatoryjnym wymogiem jest współfinansowanie projektów wkładem własnym. Źródłem tego wkładu, w zależności od podmiotu ubiegającego się o wsparcie mogą być środki publiczne (np. jednostek samorządu terytorialnego), jak i środki prywatne (przedsiębiorców, NGO), wnoszone zarówno jako środki własne jak i w postaci pożyczek i kredytów.

Istotne znaczenie dla doboru odpowiedniego funduszu będzie mieć również struktura planowanych wydatków zawarta w budżetach poszczególnych projektów. Większość programów identyfikuje wydatki kwalifikowalne i niekwalifikowalne. W przypadku tych drugich konieczne jest ich pokrycie ze środków własnych wnioskodawców. Stwarza to także możliwość łączenia poszczególnych wydatków w ramach tzw. „montażu finansowego” przy czym istotną w takich przypadkach jest reguła tzw. „zakazu podwójnego finansowania” jednego i tego samego wydatku z dwu lub więcej funduszy. Prowadziłoby to bowiem do nieefektywnej kumulacji wsparcia.

6. Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w procesie formułowania strategii

Zgodnie z Ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz.U.2021.0.1057), jednym z etapów opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego było przeprowadzenie konsultacji społecznych. W tym celu zaprojektowano i zrealizowano badanie ilościowe dotyczące aktualnej sytuacji w gminach Partnerstwa. Badanie zostało zaprojektowane tak, by uwzględnić zarówno perspektywę osób mieszkających na obszarze Partnerstwa (społeczności lokalne), jak również podmiotów prowadzących różnego rodzaju działalność poprzez rozpoznanie ich faktycznych potrzeb i oczekiwań (Rycina 4).

Stan prawny aktualny na dzień: 17.06.2022

101



Rycina 4. Etapy podjętych działań w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych na etapie tworzenia Portretu Obszaru Partnerstwa



Źródło: opracowanie własne

Grupę badawczą, zgodnie z ww. Ustawą, stanowili przedstawiciele samorządów i powiązani z nimi interesariusze, w tym lokalni partnerzy społeczni i gospodarczy oraz mieszkańcy gmin.

Narzędzie badawcze stanowił autorski kwestionariusz ankiety, składający się z pytań dotyczących kluczowych silnych stron, wyzwań i wizji rozwoju dla obszaru Partnerstwa, a także ogólnej oceny różnych wymiarów funkcjonowania samorządów obszaru oraz ich mieszkańców. Ankieta była dystrybuowana dzięki wsparciu Grupy Roboczej Partnerstwa w wersji papierowej oraz za pośrednictwem formularza on line z wykorzystaniem metody Computer Assisted Web Interview (CAWI). Interesariusze mieli także możliwość wyrażenia swoich opinii telefonicznie. Wszelkie niezbędne informacje dotyczące procesu konsultacji, wraz z ankietą, zamieszczone były na stronach internetowych poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, ich jednostek organizacyjnych, a także w mediach społecznościowych.

Wyniki ankiety posłużyły sformułowaniu kluczowych wyzwań i stanowiły podstawę do wyznaczenia priorytetowych obszarów interwencji. Stanowiły także punkt wyjścia do sformułowania celów strategicznych i operacyjnych Partnerstwa, a także realizujących je projektów kluczowych i uzupełniających, które następnie przekazane zostały do zaopiniowania mieszkańcom i innym interesariuszom obszaru. Podobnie jak na etapie diagnozy, informacje o konsultacjach społecznych publikowane były na stronach www i na profilach społecznościowych JST oraz ich jednostek organizacyjnych, a opinie przyjmowane były drogą telefoniczną i mailową.



Projekt Strategii został poddany opiniowaniu przez Zespół Partnerów Społeczno-gospodarczych zgodnie z zapisami zawartego Porozumienia w sprawie opracowania i wdrożenia strategii IT Partnerstwa Południowo Wschodniego Podlasia z dn. 12 czerwca 2023 roku. Projekt Strategii został również poddany konsultacjom społecznym w JST Partnerstwa zgodnie z obowiązującymi w nich wewnętrznymi regulacjami dotyczącymi przeprowadzania konsultacji społecznych dokumentów strategicznych.

103



5. Europa bliżej
obywateli dzięki
wspieraniu
zrównowazanego
rozwoju obszarów
wiejskich, obszarów
i przybrzeżnych
oraz obszarów gór-
skich

Europejski
Fundusz
Rozwoju
Regionalnego
(ERDF)

5.1 Wzrost siły zatrudnienia i wzrostu
społecznego, gospodarczego i środowiskowego
obrotów kulturowego i bezpieczeństwa na
obszarach wiejskich

1.4. Rozwój infrastruktury społecznej

1.5. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa

2.1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej
rekreacyjnej poprzez rozwój oferty turystycznej
na obszarach wiejskich

2.2. Wspieranie przedsiębiorczości

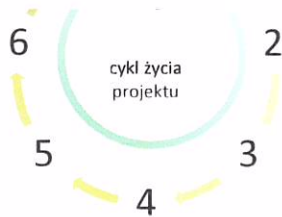
2.3. Kształtowanie nowoczesnego rynku pracy

2.5. Wzrost zatrudnienia i jakości usług
społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem
rynków ekologicznych i rynek wysokiej jakości na
bazie lokalnie produkowanych towarów

Źródło: Opracowanie własne

- 4) wskazanie programu operacyjnego, który jest finansowany lub współfinansowany środkami pochodzącymi z danego funduszu,
- 5) identyfikacja osi priorytetowej w obrębie tego programu operacyjnego, która – zgodnie z opisem – ma przyczynić się do realizacji zidentyfikowanego wcześniej celu głównego polityki spójności,
- 6) wybór odpowiedniego działania / poddziałania w ramach osi, w obrębie którego wskazano przykładowe typy projektów zbieżne z celami danego projektu / przedsięwzięcia postulowanego w ramach Partnerstwa
- 7) weryfikacja czy cel projektu / przedsięwzięcia pozostaje w pełni spójny z nadrzędnymi celami i typem projektu:
 - a) jeśli nie – ewentualne korekty i działania dostosowawcze, ponowne zdefiniowanie celu projektu lub identyfikacja nowego projektu (powrót do punktu 1)
 - b) jeśli tak – „cykl życia” projektu / przedsięwzięcia podjętego w ramach partnerstwa, m.in.:
 - operacjonalizacja celu na rezultaty i produkty oraz opisanie ich za pomocą wskaźników właściwych dla danej osi priorytetowej/ działania, poddziałania, wskazanie źródeł danych dla tych wskaźników i sposobów ich monitorowania oraz weryfikacji,
 - wdrożenie kolejnych zadań projektu: kontraktowanie produktów, monitorowanie zgodności wskaźników z założeniami, ewaluowanie jakości osiągniętych rezultatów, zarządzanie czynnikami ryzyka – działania dostosowawcze,
 - zakończenie projektu: ocena stopnia osiągnięcia celu i jego spójności z nadrzędnymi celami (powrót do punktu 7),
 - jeśli nadal istnieje / utrzymuje się potrzeba, której np. w pełni nie zaspokoił projekt bądź zasadniczej zmiany uległy warunki otoczenia projektu, zasadne może być określenie celów kolejnego projektu i uzupełnienie efektów podjętej interwencji (powrót do punktu 1)

98



Źródło: Opracowanie własne

Analogiczna ścieżka ma charakter uniwersalny i może być stosowana w przypadku programów wspierających także realizację różnorodnych polityk na każdym niemal szczeblu, nie tylko polityki spójności UE.

Równoległe do ww. celów polityki spójności oraz funduszy (EFRR, FS, EFS+), funkcjonuje szereg innych polityk, wyposażonych w osobne fundusze i programy – czy to na szczeblu UE, czy na szczeblu krajowym

Tabela 2. Zestawienie najważniejszych programów dla realizacji celów polityk Unii Europejskiej

Fundusze	Programy
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF)	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEdP) Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (FEFW) Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (EIKS) Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC) Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (EFNG) Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2021-2027

99

Rolniczy Swarancj (EFRG)

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

Europejski Fundusz Morski i Rybactwa i Akwakultury Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021-2027

Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

Źródło: Opracowanie własne

Ponadto w skali mikroregionu południowo-wschodniego Podlaskia istotne znaczenie dla realizacji Strategii Terytorialnej Partnerstwa mogą odgrywać inne fundusze i programy jak np.:

- Granty „norweskie” i EOG,
- LIFE+
- Erasmus+
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku,
- Programy rządowe (Aktywni+, Kultura Dostępna, Kultura Cyfrowa, Maluch+, Senior+),
- Fundusze rządowe (Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz „Polski Ład”)
- Krajowy Fundusz Szkoleniowy
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Większość ww. programów ma charakter wieloletni, a szereg z nich stanowi kolejną już kontynuację ugruntowanych inicjatyw, wspierających długofalowo realizację określonych celów polityk rozwojowych i interwencji w kluczowych obszarach problemowych, często o globalnym podłożu, jak

100



Tabela 1. Zestawienie celów polityki spójności UE i celów strategii Terytorialnej

Podstawowe cele polityki spójności	Fundusze dla realizacji celów	Szczegółowe cele polityki spójności	Cele operacyjne Strategii Terytorialnej
1. Wzrosty efektywności i konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorczości w przedsiębiorstwach i przedsiębiorczości	Fundusze Europejskie Regionalne (ERDF)	1.1) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz efektywności i zrównowoczenia innowacyjnych technologii 1.2) Zwiększenie konkurencyjności i efektywności przedsiębiorstw i regionów 1.3) Wspieranie wzrostu i konkurencyjności MSP 1.4) Rozwój umiejętności na rzecz przedsiębiorstw i przedsiębiorczości w przedsiębiorstwach i przedsiębiorczości	1.2) Realizacja działań badawczych i wdrożeniowych oraz edukacyjnych na rzecz ochrony środowiska 1.6) Kształtowanie łańcuchów wartości i rozwój planowania przestrzennego 2.2) Wspieranie przedsiębiorczości 2.3) Kształtowanie nowoczesnego rynku pracy 2.4) Rozwój umiejętności i szkolenia 2.5) Wzrost umiejętności i kwalifikacji w sektorze prywatnym, w szczególności uwzględnienie rywalizacji ekologicznej i wysokiej jakości na bazie lokalnie pozyskiwanych surowców



2. Budowa infrastruktury dla środowiska, w tym infrastruktury energetycznej, w tym infrastruktury energetycznej, w tym infrastruktury energetycznej, w tym infrastruktury energetycznej

Fundusze Europejskie Regionalne (ERDF)

- 2.1) promowanie skutków na rzecz efektywności energetycznej
- 2.2) promowanie odnawialnych źródeł energii
- 2.3) rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania energii
- 2.4) wspieranie działań w zakresie doświadczeń i innowacji klimatycznych i gospodarki odpadami na lokalnym poziomie
- 2.5) wspieranie zrównowazonej gospodarki wodnej
- 2.6) wspieranie sterowania na gospodarkę wodną i gospodarkę odpadami
- 2.7) sprzymanie bioenergetyce i rozwojowi energetyki odnawialnej w gospodarstwach domowych

- 1.1) Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez działanie na rzecz ochrony środowiska
- 1.2) Realizacja działań badawczych i wdrożeniowych oraz edukacyjnych na rzecz ochrony środowiska



3. Rozwój jakości życia i poprawa dostępności usług publicznych i usług społecznych

Fundusze Europejskie Regionalne (ERDF)

- 2.1) udoskonalenie sieci połączeń cyfrowych
- 2.2) rozwój zrównowazonej, inteligentnej, bezpiecznej i odpornoj na zmiany klimatyczne
- 2.3) rozwój zrównowazonej, inteligentnej, odpornoj na zmiany klimatyczne i bezpiecznej
- 2.4) wspieranie zrównowazonej multimedialnej mobilności miejskiej

- 1.3) Podniesienie dostępności komunikacyjnej
- 2.4) Podniesienie poziomu życia w g



4. Rozwój efektywności i konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorczości

Fundusze Europejskie Regionalne (ERDF)

- 4.1) poprawa efektywności i konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorczości
- 4.2) poprawa dostępu do wysokiej jakości usług i usług publicznych w obszarach wiejskich i obszarach o niskiej gęstości zaludnienia
- 4.3) zwiększenie efektywności i konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorczości
- 4.4) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i usług publicznych

- 1.2) Realizacja działań badawczych i wdrożeniowych oraz edukacyjnych na rzecz ochrony środowiska
- 2.1) Zwiększenie atrakcyjności terytorialnej i poprawa jakości życia
- 2.2) Wspieranie przedsiębiorczości
- 2.3) Kształtowanie nowoczesnego rynku pracy
- 3.1) Rozwój wysokiej jakości oferty edukacyjnej i szkoleniowej
- 3.2) Podniesienie jakości i dostępności usług społecznych i publicznych
- 3.3) Aktywizacja społeczna, społeczna i zawodowa
- 3.4) Wspieranie rozwoju oferty i działalności kulturowej i artystycznej



Organem programowym i opiniodawczym Lidera Partnerstwa jest **Rada Partnerstwa**. Do zadań Rady Partnerstwa należy w szczególności:

- 1) opiniowanie projektu strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia, propozycji jej zmian lub aktualizacji oraz opiniowanie innych dokumentów niezbędnych do opracowania i wdrożenia strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia;
- 2) inicjowanie zmian lub aktualizacji strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia;
- 3) podejmowanie decyzji niezbędnych do bieżącego funkcjonowania struktur Partnerstwa, w tym wskazywanie członków Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych;
- 4) nadzór nad realizacją powierzonych Liderowi Partnerstwa zadań.

W skład Rady Partnerstwa wchodzi osoba pełniące funkcję jednoosobowych organów wykonawczych Partnerów. W przypadku Partnerów posiadających wieloosobowe organy wykonawcze w skład Rady Partnerstwa wchodzi wyznaczony przez Partnera posiadającego wieloosobowy organ wykonawczy reprezentant takiego organu. W posiedzeniach Rady Partnerstwa w zastępstwie członków Rady Partnerstwa mogą uczestniczyć inne osoby, na podstawie upoważnienia, przekazanego Przewodniczącemu Rady Partnerstwa najpóźniej w dniu posiedzenia Rady Partnerstwa. Pracami Rady Partnerstwa kieruje Przewodniczący Rady Partnerstwa, którym jest osoba pełniące funkcję organu wykonawczego Lidera Partnerstwa.

W celu zapewnienia współpracy Partnerów z Liderem Partnerstwa i Wykonawcą Partnerzy wyznaczają **Koordinatorów Gminnych** lub **Koordinatorów Powiatowych**. Do zadań Koordinatorów Gminnych lub Koordinatorów Powiatowych należy organizacja i koordynacja prac dotyczących opracowania lub wdrażania Strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia na poziomie jednostki samorządu terytorialnego, którą reprezentuje, a także przekazywanie informacji i bieżąca współpraca z Liderem Partnerstwa i Wykonawcą.

Organem doradczym Lidera Partnerstwa jest **Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych**. Do zadań Zespołu Doradczego Partnerów Społeczno-Gospodarczych należy w szczególności:

- 1) udział w organizowanych spotkaniach i warsztatach związanych z opracowaniem lub wdrażaniem strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia;
- 2) opiniowanie projektu strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia oraz propozycji jej zmian lub aktualizacji;
- 3) opiniowanie innych dokumentów związanych z opracowaniem lub wdrażaniem strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia;
- 4) inicjowanie zmian strategii IIT Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia.

W skład Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych wchodzi w szczególności przedstawiciele podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, działających na

80



Zadaniem Zespołów projektowych będzie gromadzenie, weryfikacja i przechowywanie danych niezbędnych do prowadzenia monitoringu w zakresie wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do poszczególnych projektów. Następnie dane te wraz z informacjami o postępach w realizacji projektów przekazywane będą Koordinatorowi Strategii, który dokonywać będzie ich agregacji na poziomie Partnerstwa. Częstotliwość przekazywania danych uzależniona będzie od specyfiki zadań realizowanych w ramach konkretnych projektów i każdorazowo przed przystąpieniem do realizacji działań ustalana między Koordinatorami Strategii a Zespołem projektowym.

Na podstawie otrzymanych danych, a także w oparciu o katalog wskaźników zawarty w rozdziale 2.3 Koordinator Strategii opracowywał będzie raporty okresowe (raz w roku). W stosunku do wskaźników przypisanych do wszystkich celów strategicznych i operacyjnych zostaną wskazane poziomy koniec do osiągnięcia na koniec analizowanego roku. W zakresie raportów wejdą następujące elementy:

- stan realizacji wskaźnika (informacja o tym, czy w danym okresie wskaźnik osiągnięto i jeśli nie, czy odnotowany stan mieści się w granicach tolerancji)
- przyczyny nieosiągnięcia wartości wskaźnika
- propozycje działań naprawczych dla projektów, w przypadku których nie osiągnięto wskaźników, a odnotowane wartości nie mieszczą się w granicach tolerancji
- ewentualne rekomendacje do aktualizacji zapisów strategii

Raporty z monitoringu zatwierdzone będą przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia, które również podejmuje decyzję, czy konieczne jest podjęcie kroków w celu likwidacji ewentualnych odchyleń.

Ewaluacja stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Proces ewaluacji przebiegać będzie równolegle do monitoringu, jednak w odróżnieniu od monitoringu nie będzie on realizowany w sposób ciągły. W jego ramach planuje się przeprowadzenie przez Koordinatora Strategii:

- ewaluacji *mid-term* – w okresie wdrażania strategii, co 3 lata począwszy od jej przyjęcia, w celu weryfikacji działań w zakresie współpracy mającej prowadzić do osiągnięcia konkretnych rezultatów oraz ewentualnego wprowadzenia działań naprawczych, w tym aktualizacji strategii; ma ona za zadanie odpowiedzieć przede wszystkim na pytanie, w jaki sposób założenia planistyczne przekładają się na realne działania;
- ewaluacji *ex post* – na zakończenie okresu realizacji strategii, w celu określenia stopnia osiągnięcia założonych celów, trwałości wypracowanych rezultatów, a także wniosków i rekomendacji, które posłużą do formułowania założeń dla kolejnych działań, w tym do planowania strategicznego na kolejny okres.

Ewaluacja zatem, poza oceną skuteczności osiągania rezultatów bezpośrednich i celów strategicznych, pozwoli oszacować także ich efektywność, trafność i użyteczność oraz trwałość. Każda ewaluacja zakończona będzie opracowaniem raportu zawierającego m.in.:

81

obszarze Partnerstwa. Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych został powołany Zarządzeniem Burmistrza Miasta Bielsk Podlaski nr 793/73 z dn. 19 października 2023 r.

5.2. Monitorowanie, ewaluacja i aktualizacja strategii

Realizacja strategii poddawana będzie procesowi ciągłej oceny, którego celem jest stwierdzenie, czy założenia planistyczne i konkretne przedsięwzięcia są wdrażane, tak by w przypadku wystąpienia ryzyka niepowodzenia w ich realizacji możliwe było jak najszybsze zastosowanie działań zaradczych. W tym celu, w toku monitoringu i ewaluacji strategii gromadzone będą informacje na temat głównych problemów i sukcesów w zakresie osiągania wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych z ewentualnym wskazaniem przedmiotu i zakresu koniecznej aktualizacji zapisów dokumentu strategii. Podczas gdy monitoring będzie miał charakter ciągły, ewaluacja przebiegać będzie punktowo.

Do oceny realizacji strategii, na którą składają się wskazane powyżej elementy, posłużą dwa rodzaje wskaźników: produktu i rezultatu. Wskaźniki produktu pozwolą wykazać efektywność podejmowanych działań, których bezpośrednim efektem są produkty, pokazując, czy projekty przewidziane w strategii są realizowane prawidłowo i zgodnie z harmonogramem, ich weryfikacja usprawni zarządzanie realizacją strategii i umożliwi identyfikację zagrożeń. Z kolei wskaźniki rezultatu pozwolą na ocenę skuteczności interwencji, mierząc jej krótkookresowe rezultaty, w tym oddziaływanie na bezpośrednich beneficjentów. Ujmują one nie tylko efekt ilościowy, ale także jakościowy. Dzięki temu informują czy działania przewidziane w strategii są użyteczne i trafne, tzn. czy odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby interesariuszy.

Zestawienie wskaźników wybranych do oceny realizacji strategii przedstawiono w rozdziale 2.3. **Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia**. Zestawienie to będzie podlegało okresowej aktualizacji w oparciu o bieżące postępy w realizacji strategii. Z kolei szczegółowe wskaźniki dla projektów kluczowych zawarto w fiszkach projektowych, znajdujących się w rozdziale 3.1. Do oceny realizacji strategii posłużą systematycznie rozwijane wraz z prowadzeniem działań projektowych wewnętrzne bazy danych Partnerstwa, badania opinii mieszkańców, a także źródła zewnętrzne, takie jak powszechnie dostępne bazy danych statystycznych.

Monitorowanie procesu wdrażania strategii

Monitoring, jako proces ciągły, będzie obejmował cały okres obowiązywania Strategii angażując następujące organy / osoby:

- Zespoły projektowe
- Koordinatora Strategii
- Walne Zebranie Członków

80



- podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu
- ocenę poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych
- przyczyny negatywnej oceny w zakresie realizacji celów strategicznych
- analizę trendów i zmian w obszarach kluczowych dla rozwoju Partnerstwa
- ewentualne rekomendacje do aktualizacji zapisów strategii

Raporty ewaluacyjne podlegać będą akceptacji Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia, które również podejmuje decyzję, czy konieczne jest podjęcie kroków w celu likwidacji ewentualnych odchyleń od pierwotnych założeń.

Procedura aktualizacji strategii

Procedura aktualizacji strategii jest ściśle powiązana z procesem monitoringu i ewaluacji. Może być wdrożona m.in. w sytuacjach, gdy w raportach okresowych wykazane zostaną nieosiągnięcia lub zagrożenie nieosiągnięcia rezultatów, lub też gdy nastąpi istotna zmiana trendów czy okoliczności wpływających na zasadność realizacji zaplanowanych projektów. Wniosek o zmianę zakresu strategii (np. poprzez zastąpienie projektu kluczowego innym, modyfikację jego zakresu lub dodanie nowego projektu kluczowego) przedkładać będzie Koordinator Strategii Walnemu Zebraniu Członków, które podejmie ostateczną decyzję o aktualizacji strategii.

5.3 Potencjalne źródła finansowania

W Strategii Terytorialnej Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia przedstawiono wizję jego rozwoju, która przekłada się na 3 cele strategiczne, a te z kolei na 15 celów operacyjnych. Realizacja każdego z celów operacyjnych służyć mają projekty kluczowe oraz projekty uzupełniające.

Dla określenia sposobu realizacji tych projektów oraz ich wpływu na osiągnięcie poszczególnych celów i wizji Partnerstwa warto wykorzystać „podejście matrycy logicznej” (j. ang. „logical framework approach”). Jest to metodologia warunkująca zachowanie spójności przedsięwzięć podejmowanych na poziomie lokalnym z politykami, strategiami i programami kluczowymi dla Unii Europejskiej i województwa podlaskiego. W ramach ww. programów dostępne są środki stanowiące potencjalne źródło finansowania projektów Partnerstwa. Zatem warunkiem pozyskania takich środków będzie nie tylko wykazanie spójności celów, ale i zapewnienie klarownego sposobu osiągnięcia tych celów poprzez ich operacjonalizację na rezultaty i produkty – wymierne, określono jakościowo i kwantyfikowane za pomocą odpowiednich wskaźników. Wspomniane środki są dostępne m.in. w ramach narzędzi służących do realizacji celów polityki spójności Unii Europejskiej, polityk krajowych, sektorowych regionalnych lub lokalnych.

Dla polityki spójności UE na lata 2021-2027 wyznaczono 5 celów głównych i kilkanaście szczegółowych oraz wskazano (poniżej) podstawowe fundusze służące realizacji tych celów. W ostatniej kolumnie z kolei dla kolejnych celów polityki spójności przyporządkowano adekwatne cele operacyjne Strategii Terytorialnej Partnerstwa Południowo-Wschodniego Podlasia.

81